

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

R J E Š E N J E

**po Zahtjevu za pokretanje postupka Udruženja potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“
Travnik protiv Općine Travnik i privrednog subjekta „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo**

**Sarajevo,
decembar 2015. godine**

Broj: 05-26-2-037-49-II/14
Sarajevo, 22.12.2015. godine

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 25. stav (1) tačka e), člana 42. stav (1) tačka a) i c), člana 48. stav (1) tačke a) i b), a u vezi s članom 4. stav (1) tačke a), b), c) i e) i članom 10. stav (2) tačke a), b), c) i d) Zakona o konkurenciji („Službeni glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09), u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka Udruženja potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“ Travnik, Mali trg b.b., 72270 Travnik, protiv Općine Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik, i privrednog subjekta Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, radi utvrđivanja postojanja zabranjenog konkurencijskog djelovanja, na 115. (stotinupetnaestoj) sjednici održanoj 22.12.2015. godine, je donijelo

R J E Š E N J E

1. Utvrđuje se da Općina Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik i privredni subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, posebno odredbama člana 3. tačke 5., 7., 8., 9. i 13. Sporazuma o ustupanju prava daljinskog grijanja grada Travnika, zaključenom dana 27.04.2006. godine, ograničavaju konkurenciju na tržištu isporuke toplotne energije u gradu Travniku kontrolom proizvodnje, tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja, i isti predstavlja zabranjeni sporazum, iz odredbi člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji.
2. Smatraju se ništavim (ex lege) posebno odredbe člana 3. tačke 5., 7., 8., 9. i 13. Sporazuma o ustupanju prava daljinskog grijanja grada Travnika, zaključenog dana 27.04.2006. godine, u skladu sa odredbama člana 4. stav (2) Zakona o konkurenciji.
3. Nalaže se Općini Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik i privrednom subjektu Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo da odmah, a najkasnije u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema ovog Rješenja, usklade odredbe važećeg Sporazuma o ustupanju prava daljinskog grijanja grada Travnika, sa Zakonom o konkurenciji, odnosno sa tačkom 1. i 2. dispozitiva ovog Rješenja, te da u ostavljenom roku dostave dokaze o izvršenju istih.
4. Odbija se zahtjev Udruženja potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“ Travnik, Mali trg b.b., 72270 Travnik, protiv Općine Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik i privrednog subjekta Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišne konkurencije, iz odredbi člana 4. stav (1) tačke a), c) i e) Zakona o konkurenciji, kao neosnovan.
5. Izriče se novčana kazna Općini Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik, zbog kršenja odredbi člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, utvrđenog u tački 1. ovog Rješenja, u visini od 25.000,00 KM (dvadesetpethiljada KM), u smislu člana 48. stav (1) tačka a) Zakona o konkurenciji, koju je dužna platiti u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ovog Rješenja.

6. Utvrđuje se da je privredni subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, zloupotrijebio dominantan položaj na tržištu isporuke toplotne energije u gradu Travniku, posebno odredbama čl. 23., 59., 63. i 70. Pravilnika o općim uslovima za snabdijevanje toplotnom energijom gradskog područja Travnika broj: 529-10-KUS/13, te odredbama čl. 4., 26., 29., 31. i 34. Tarifnog Pravilnika za isporuku toplotne energije iz sistema daljinskog grijanja grada Travnika broj: 530-10-KUS/13, kao i posebno odredbama čl. 5., 10., 16. i 22. tipskih Ugovora o isporuci i korištenju toplotne energije, ograničavanjem tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača, te primjenom različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim strankama, kao i uslovljavanjem da druga strana prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi nemaju veze sa predmetom sporazuma, u skladu sa odredbama člana 10. stav (2) tačke b), c) i d) Zakona o konkurenciji.
7. Zabranjuje se privrednom subjektu Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, svako dalje djelovanje koje predstavlja utvrđenu zloupotrebu dominantnog položaja iz tačke 6. ovog Rješenja, a u skladu sa odredbom člana 11. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji.
8. Nalaže se privrednom subjektu Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, da odmah, odnosno u roku od 60 (šezdeset) dana od dana prijema ovog Rješenja uskladi posebno odredbe čl. 23., 59., 63. i 70. Pravilnika o općim uslovima za snabdijevanje toplotnom energijom gradskog područja Travnika broj: 529-10-KUS/13, te posebno odredbe čl. 4., 26., 29. i 31. Tarifnog Pravilnika za isporuku toplotne energije iz sistema daljinskog grijanja grada Travnika broj: 530-10-KUS/13, kao i odredbe čl. 5., 10., 16. i 22. Ugovora o isporuci i korištenju toplotne energije građanima, sa Zakonom o konkurenciji, odnosno sa tačkom 6. ovog Rješenja, te da u ostavljenom roku dostavi dokaze o izvršenju istih.
9. Izriče se novčana kazna privrednom subjektu Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, zbog kršenja odredbi iz člana 4. stav (1) tačke b) i e) Zakona o konkurenciji, utvrđene u tački 1. ovog Rješenja, u visini od 21.000,00 KM (dvadestjednahiljada KM) u skladu sa odredbom člana 48. stav (1) tačka a) Zakona o konkurenciji, i zbog kršenja odredbi člana 10. stav (2) tačke b) i d) Zakona o konkurenciji, utvrđene u tački 6. ovog Rješenja, u visini od 41.000,00 KM (četrdesetjednahiljada), u skladu sa odredbom člana 48. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, te ukupan iznos novčane kazne iznosi 62.000,00 KM (šezdesetdvijehiljade KM), koju je dužan platiti u roku od 15 (petnaest) dana od prijema ovog Rješenja.
10. Odbija se zahtjev Udruženja potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“ Travnik, Mali trg b.b., 72270 Travnik, protiv privrednog subjekta Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, radi utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja, iz odredbi člana 10. stav (1) tačka a) Zakona o konkurenciji, kao neosnovan.
11. Ukoliko Općina Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik i privredni subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo ne uplate izrečene novčane kazne u iz tački 5. i 9. u ostavljenom roku, iste će se naplatiti prisilnim putem, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka.

12. Obavezuju se privredni subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, i Općina Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik, da solidarno isplate novčani iznos od 3.574,20 KM (trihiljadepetstosedamdesetčetiri i 20/100) za troškove postupka advokatu Adisu Ribiću, Bosanska 42a, 72270 Travnik, opunomoćeniku Udruženja potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“ Travnik, Mali trg b.b., 72270 Travnik, u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ovog Rješenja.
13. Odbija se zahtjev za naknadom troškova postupka privrednom subjektu Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, kao neosnovan.
14. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u „Službenom glasniku BiH“, službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Udruženje potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“ Travnik, Mali trg b.b., 72270 Travnik, Bosna i Hercegovina je podnijelo, putem opunomoćnika advokata Adisa Ribića, Bosanska 42a, 72270 Travnik, (u daljem tekstu: Klub potrošača SB ili Podnosilac zahtjeva) Zahtjev za pokretanje postupka (u daljem tekstu: Zahtjev), zaprimljen dana 10.11.2014. godine pod brojem: 05-26-2-037-II/14, protiv Općine Travnik, Konatur bb, 72270 Travnik (u daljem tekstu: Općina Travnik) i privrednog subjekta Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo (u daljem tekstu: Unis Energetika), radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma u odredbama Sporazuma o ustupanju prava daljinskog grijanja grada Travnik (u daljem tekstu: Sporazum), zaključenog dana 27.04.2006. godine između Općine Travnik i privrednog subjekta Unis Energetika, iz člana 4. stav (1) tačke a), b), c) i e) Zakona o konkurenciji i utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja privrednog subjekta Unis Energetika, iz odredbi člana 10. stav (2) tačke a), b), c) i d) Zakona o konkurenciji.

Podnosilac zahtjeva je dostavio dopunu Zahtjeva, dana 01.12.2014. godine podneskom broj: 05-26-2-037-1-II/14, dana 29.12.2014. godine podneskom broj: 05-26-2-037-2-II/14, dana 20.04.2015. godine podneskom broj: 05-26-2-037-3-II/14 i dana 18.05.2015. godine podneskom broj: 05-26-2-037-4-II/14.

Uvidom u podneseni Zahtjev Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je utvrdilo da je isti kompletan, u smislu člana 28. Zakona o konkurenciji, te je Podnosiocu zahtjeva izdalo, dana 25.06.2015. godine pod brojem: 05-26-2-037-5-II/14, Potvrdu o prijemu kompletnog i urednog Zahtjeva, u smislu člana 28. stav (3) Zakona o konkurenciji.

1. Stranke u postupku

Stranke u postupku su Udruženje potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“, Mali trg b.b., 72270 Travnik, Općina Travnik, Konatur b.b, 72270 Travnik, i privredni subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo.

1.1. Podnosilac zahtjeva

1.1.1. Udruženje potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“ Travnik

Udruženje potrošača „Klub potrošača Srednje Bosne“ Travnik je osnovano Odlukom o osnivanju broj: 01-01/10 od dana 29.11.2009. godine, a upisano Rješenjem broj: 04-05-7/2010 od dana 25.01.2010. godine, pod brojem 16 u knjizi 05, u Registar udruženja koji vodi Ministarstvo pravosuđa i uprave Srednjobosanskog kantona, Travnik, čime je udruženje steklo svojstvo pravnog lica. Statut Udruženje potrošača SB je izrađen u skladu sa članom 14. Zakona o udruženjima i fondacijama.

Udruženje potrošača SB je registrirano za djelovanje na području Srednjobosanskog kantona, sa slijedećim ciljevima i zadacima: pravo na sigurnost roba i usluga, pravo na cjelovitu, istinitu i pravovremenu informaciju, pravo na izbor roba i usluga, pravo da se čuje glas potrošača, pravo na zadovoljavanje temeljnih životnih potreba, pravo na naknadu štete, pravo na obrazovanje, pravo na zdravi okoliš, iskorijevanje siromaštva, racionalno i učinkovito upravljanje, dostizanje socijalne pravednosti i poštivanje ljudskih prava i dostojanstva ljudske osobe i porodice, izgradnja uređene socijalno-tržišne i ekološki održive privrede, dostizanje zakonski uređene i učinkovite zaštite čovjekova okoliša, te zaštita i promocija domaće proizvodnje i domaćih proizvoda.

1.2. Protivne strane u postupku

1.2.1. Općina Travnik

Općina Travnik je općina Srednjobosanskog kantona i istu čine tridesetičetiri mjesne zajednice. Općinsku upravu Općine Travnik sačinjavaju: načelnik, Općinsko vijeće, Općinska izborna komisija i Općinske službe. Načelnik Općine Travnik predstavlja izvršno tijelo Općine, dok Općinsko vijeće predstavlja zakonodavni i predstavnički organ građana, koji donosi općinske propise i druge akte u okviru prava i dužnosti, te obavlja i druge poslove u skladu sa ustavom, zakonom i statutom.

Ukupni godišnji budžet Općine Travnik:

Tabela 1.

R.b.	Godina	Ukupnan prihod (KM)
1.	2013.	7.984.442,00
2.	2012.	8.232.000,00

Izvor: podaci Općine Travnik

1.2.2. Privredni subjekt Unis Energetika

Privredni subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću „Unis Energetika“ d.o.o. Sarajevo, Zmaja od Bosne 14, 71000 Sarajevo, je upisan u sudski registar Općinskog suda u Sarajevu pod brojem: 65-01-0950-11 (stari broj: 1-22674) (JIB 4200408310001), osnovano dana 02.11.2000. godine, sa upisanim kapitalom od (..)**¹ KM, u kome 18 fizičkih lica ima vlasničke udjele, a najveći vlasnički udio od (..)**% u osnivačkom kapitalu ima fizičko lice Adil Pašić (direktor privrednog subjekta Unis Energetika), (..)**¹. Privredni subjekt Unis Energetika u stečajnom postupku (u 2006. godini) je preuzeo imovinu privrednog subjekta „JP Toplane – Travnik“, koja je bila u vlasništvu Općine Travnik.

¹ (..)** -podaci predstavljaju poslovnu tajnu, u smislu članka 39. Zakona o konkurenciji

Pretežne djelatnosti privrednog subjekta Unis Energetika su proizvodnja i snadbijevanje parom i toplom vodom (toplotna energija).

Ukupni godišnji prihodi privrednog subjekta Unis Energetika:

Tabela 2.

R.b.	Godina	Ukupnan prihod (KM)
1.	2013.	(..)**
2.	2012.	(..)**

Izvor: podaci privrednog subjekta Unis Energetika

2. *Pravni okvir predmetnog postupka*

Konkurencijsko vijeće je u toku postupka primijenilo odredbe Zakona o konkurenciji, Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), Odluke o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje odnosno distribucije („Službeni glasnik BiH“, broj 18/06), kao i odredbe Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), u smislu člana 26. Zakona o konkurenciji.

Također, Konkurencijsko vijeće uzelo je u obzir odredbe Zakona o komunalnim djelatnostima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 70/06), Zakona o komunalnim djelatnostima SRBiH („Službene novine SRBiH“, broj: 20/90), Zakona o komunalnoj djelatnosti Srednjobosanskog kantona („Službene novine SBK“, broj: 13/13), Odluke o komunalnom redu Općine Travnik („Službene novine Općine Travnik“, broj: 18/09), Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 49/06), Zakona o održavanju zajedničkih dijelova zgrade i upravljanje zgradama („Službene novine KS“, broj: 21/04), Zakona o udruženjima i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj: 45/02), Zakona o komunalnim djelatnostima Kantona Sarajevo („Službene novine KS“, broj: 31/04), Uredbe o općim uslovima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije („Službene novine KS“, broj: 2/13), Odluke o usvajanju tarifnog sistema za isporuku toplotne energije Kantona Sarajevo („Službene novine KS“, broj: 34/15), Zakona o zaštiti potrošača Bosne i Hercegovine („Službene glasnik BiH“, broj: 25/06), Pravilnika o općim uslovima za snadbijevanje toplotnom energijom gradskog područja Travnika (Nadzorni odbor privrednog subjekta Unis Energetika je dana 30.09.2013 godine donio Odluku broj: 529-10-KUS/13) i Tarifnog Pravilnika za isporuku toplotne energije iz sistema daljinskog grijanja grada Travnika (Nadzorni odbor privrednog subjekta Unis Energetika je dana 30.09.2013 godine donio Odluku broj: 530-10-KUS/13.)

3. *Postupak po Zahtjevu za pokretanje postupka*

Podnosilac zahtjeva u bitnom je naveo slijedeće činjenice kao razlog za podnošenje Zahtjeva:

- da su privredni subjekt Unis Energetika i Općina Travnik zaključili, dana 27.04.2006. godine, Sporazum o ustupanju prava daljinskog grijanja Grada Travnika (u daljem tekstu: Sporazum) u kojem se, između ostalog, navodi:
 - da prema članu 3. tačka 1., Općina Travnik daje isključivo pravo na daljinski sistem grijanja Grada Travnika privrednom subjektu Unis Energetika, što podrazumijeva snadbijevanje toplotnom energijom svih objekata kolektivnog stanovanja, ustanova, poslovnih prostora, privatnih stambenih jedinica i drugih objekata, te neometano održavanje vanjske distributivne mreže izgrađene od izvora toplotne energije do sekundarnih toplotnih stanica uključujući iste;

- da privredni subjekt Unis Energetika, prema članu 3. tačka 4., potpuno samostalno vodi politiku daljinskog grijanja grada i formiranja cijene usluge isporuke toplotne energije;
 - da se, prema članu 3. tačka 5., Općina Travnik obavezala da Odlukom o komunalnom redu propiše obavezu priključenja na daljinski sistem grijanja svih potrošača toplotne energije koji imaju status javne ustanove ili gdje je državni kapital dominantan u strukturi kapitala;
 - da se, prema članu 3. tačka 9., u slučaju dovođenja zemnog gasa na područje Općine Travnik isti ne može dovoditi u urbani dio naselja gdje egzistira daljinski sistem grijanja gradske toplane privrednog subjekta Unis Energetika ili na područje koje toplana ima plan da toplificira, odnosno razvede vrelovodnu mrežu;
 - da se, prema članu 3. tačka 13., određuje da se izmjenama i dopunama Odluke o komunalnom redu zabrani deponovanje drva, uglja ili nekog drugog goriva na balkonima, stubištima, oko zgrada ili na zelenim površinama tamo gdje postoje instalacije gradske toplovodne mreže.
- da je navedenim odredbama Sporazuma Općina Travnik dala isključivo pravo, odnosno omogućila monopolistički položaj na priključivanje i grijanje stanova /poslovnih prostora privrednom subjektu Unis Energetika, odnosno zabranila pravnim i fizičkim licima korištenje alternativnih metoda za zagrijavanje, te dala pravo samostalnog određivanja uslova isporuke i cijene centralnog grijanja privrednom subjektu Unis Energetika;
 - da privredni subjekt Unis Energetika ima dominantan položaj, u skladu sa članom 9. stav (1) i (2) Zakona o konkurenciji, obzirom da je jedini isporučilac toplotne energije u gradu Travniku, te da isti zloupotrebljava takav dominantan položaj, prema članu 10. stav (2) tačka a) Zakona o konkurenciji, nametanjem direktno ili indirektno nelojalne kupovne i prodajne cijene ili druge trgovinske uslove kojima se ograničava konkurencija;
 - da se odredbama predmetnog Sporazuma u dijelovima grada Travnika, gdje privredni subjekt Unis Energetika pruža svoje usluge, zabranjuje dovođenje zemnog plina kao izvora energije za zagrijavanja stanova i poslovnih prostora, i na taj način se ograničava konkurencija i tehnički razvoj tržišta, odnosno direktno je ograničen ulazak drugih potencijalnih privrednih subjekta na ovo relevantno tržište;
 - da su odredbama predmetnog Sporazumoma sve javne ustanove - škole, bolnice i slično, prisiljene na korištenje usluge privrednog subjekta Unis Energetika, čak i u onim slučajevima kada u pojedinim školama postoji vlastiti sistem grijanja;
 - da je na osnovu predmetnog Sporazuma donesen Pravilnik o općim i tehničkim uslovima za snabdijevanje toplotnom energijom gradskog područja Travnik iz 2007. godine (u daljem tekstu: Pravilnik iz 2007. godine), na koje je Općinsko vijeće Travnik dalo svoju saglasnost i prema kojem nema naplate fiksnog troška od građana koji su isključeni sa sistema centralnog grijanja, kao i od onih koji koriste druge izvore energije za zagrijavanje svojih stanova;
 - da privredni subjekt Unis Energetika samostalno formira cijenu usluga isporuke toplotne energije, što uključuje nezakonito određivanje i naplatu fiksnog troška za isključenje sa sistema centralnog grijanja, i da su te aktivnosti rezultirale velikim brojem tužbi građana Travnika, isključenih sa sistema centralnog grijanja, kao i onih građana koji nisu nikada bili

priključeni na sistem centralnog grijanja, a moraju plaćati fiksni trošak privrednom subjektu Unis Energetika;

- da je, bez saglasnosti Općinskog vijeća Travnik, privredni subjekt Unis Energetika donio Pravilnik o općim i tehničkim uslovima za snabdijevanje toplotnom energijom gradskog područja Travnik, dana 20.07.2009. godine (u daljem tekstu: Pravilnik iz 2009. godine), kao i Pravilnik o općim i tehničkim uslovima za snabdijevanje toplotnom energijom gradskog područja Travnik, dana 30.09.2013. godine (u daljem tekstu: Pravilnik iz 2013. godine), te Tarifni pravilnik za isporuku toplotne energije iz sistema daljinskog grijanja grada Travnik, dana 30.09.2013. godine (u daljem tekstu: Tarifni pravilnik 2013. godina);
- da je Općina Travnik, odnosno Normativno - pravni odbor Općine Travnik, dana 27.01.2012. godine, dao ocjenu da je isporuka toplotne energije djelatnost od društvenog interesa, i nije prihvatio niti dao saglasnost na izmjene i dopune općih i tehničkih uvjeta koje su utvrđene u Pravilniku iz 2009. godine privrednog subjekta Unis Energetika, te slijedom toga isti ne može biti na snazi niti proizvoditi pravno dejstvo za potrošače;
- da fiksni trošak, prema obrazloženju privrednog subjekta Unis Energetika, predstavlja trošak održavanja instalacija i da je nezakonito utvrđena naplata istog i u slučaju prestanka preuzimanja toplotne energije, što je utvrđeno u odredbama čl. 22., 75. i 77. Pravilnika iz 2009. godine, odnosno u odredbama čl. 23., 59. i 70. Pravilnika iz 2013. godine;
- da protiv građana i pravnih subjekata koji ne plaćaju fiksni trošak privredni subjekt Unis Energetika podnosi tužbe nadležnom sudu radi naplate, iako isti nemaju potpisan ugovor o pružanju usluga, što predstavlja kršenje odredbi člana 178. Odluke o komunalnom redu Općine Travnik i kršenje odredbi člana 33. Zakona o zaštiti potrošača Bosne i Hercegovine;
- da je fiksni trošak prvenstveno iznosio 40,0% stvarnog troška grijanja, a da je Odlukom o usvajanju cijene fiksnog dijela Nadzornog odbora privrednog subjekta Unis Energetika, od dana 05.07.2013. godine, fiksni trošak smanjen na 25,0% za fizička i pravna lica koja ne koriste toplotnu energiju sa sistema daljinskog grijanja u zgradama kolektivnog stanovanja u gradskom području Travnika;
- da privredni subjekt Unis Energetika u: *„Pozivima građanima koji ne preuzimju toplotnu energiju sa sistema daljinskog grijanja“* i *„Obavještenjima vlasnicima poslovnih prostora koji se nalaze u zgradama kolektivnog stanovanja u Travniku“* prisiljava građane i vlasnike poslovnih prostora na priključivanje na sistem centralnog grijanja navodeći: *„u obavezi ste da koristite daljinski sistem grijanja za zagrijavanje stanova /poslovnih prostora i ne dozvoljava se upotreba bilo kojeg alternativnog izvora toplotne energije“*, istovremeno obavještavajući i vlasnike poslovnih prostora da: *„imaju pravo i obavezu da koriste toplotnu energiju iz daljinskog sistema grijanja“*;
- da je ocjenu zakonitosti naplate fiksnog troška donio Ustavni sud Republike Srpske, i to odlukama: Odluka broj: U-15/10 od dana 22.06.2011. godine, Odluka broj: U-32/11 od dana 31.10.2012. godine i Odluka broj: U-42/08 od dana 19.02.2010. godine, kojim je jasno obrazloženo da toplane u Republici Srpskoj nemaju pravo naplaćivati fiksni trošak jer ne postoji kategorija *„pasivni potrošač“*, te da je takva praksa suprotna odredbama o komunalnim djelatnostima i Zakona o lokalnoj samoupravi Republike Srpske, kao i odredbama Ustava Republike Srpske, odnosno da toplana ne može samostalno donositi akte kojima obavezuje građane na plaćanje fiksnog troška;

- da privredni subjekt Unis Energetika ograničava tržište na štetu potrošača jer zabranjuje bilo koji alternativni izvor grijanja fizičkim i pravnim licima, čime se potvrđuje zloupotreba dominantnog položaja, iz odredbi člana 10. stav (2) tačka b) Zakona o konkurenciji;
- da privredni subjekt Unis Energetika primjenjuje različite uslove za potrošače prilikom pružanja iste usluge, čime stranke dovodi u neravno pravo i nepovoljan položaj - npr. u poslovnoj zgradi Bosanska – Dom armije b.b. Lamela, tuži advokata Adisa Ribića, radi naplate fiksnog troška (iz razloga što zastupa građane pred Općinskim sudom u Travniku protiv privrednog subjekta Unis Energetika), a na istoj adresi (a bitno je istaknuti da na toj lokaciji nikad nije ni postojalo centralno grijanje) se nalaze kancelarije advokata Adila Loze i Bekira Ferizovića i doktora Harisa Idrizbegovića, koji nisu tuženi od strane privrednog subjekta Unis Energetika iako isti ne plaćaju fiksni trošak, što predstavlja zloupotrebu dominantnog položaja iz odredbi člana 10. stav (2) tačka c) Zakona o konkurenciji;
- da privredni subjekt Unis Energetika uslovljava potrošače da prihvate dodatne uslove pri zaključivanju ugovora, uzimajući u obzir da je u članu 17. Ugovora, zaključenom dana 01.11.2011. godine između privrednog subjekta Unis Energetika i fizičkog lica Dragana Mijića, navedeno da raskidom Ugovora korisnik i dalje ostaje u obavezi plaćanja fiksnog troška, što predstavlja zloupotrebu dominantnog položaja iz odredbi člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji, jer se radi o zaključivanju ugovora kojim se druga strana uslovljava da prihvati dodatne obaveze koje prema trgovinskom običaju nisu u vezi sa predmetom takvog ugovora;
- da je privredni subjekt Unis Energetika građanima ponudio nove Ugovore o isporuci i korištenju toplotne energije, te da isti sadrže odredbe iz zaključenog Sporazuma sa Općinom Travnik, ističući posebno:
 - član 5. ugovora koji predviđa da se korisnik usluge ne može izdvojiti iz toplifikacionog sistema bez saglasnosti davaoca usluge, a ko se izdvoji dužan je ubuduće redovno plaćati fiksne troškove u skladu sa Tarifnim pravilnikom, što predstavlja očitu zloupotrebu dominantnog položaja privrednog subjekta Unis Energetika;
 - član 10. ugovora koji predviđa da su ugovorne strane saglasne da korekciju cijene za toplotnu energiju utvrđuje davalac usluge uz saglasnost organa upravljanja privrednog subjekta Unis Energetika, te da je davalac usluge dužan putem sredstava javnog informisanja obavijestiti korisnike o promjeni cijene toplotne energije bez njene primjene, dok će se novoutvrđena cijena primjenjivati bez posebne izmjene ovog ugovora i da ovo predstavlja mogućnost da privredni subjekt Unis Energetika povećava cijene bez ikakve saglasnosti od strane Općinskog vijeća Travnik ili bilo kojeg drugog organa, kao i bez izmjene ugovora i saglasnosti korisnika usluge, te da predstavlja očitu zloupotrebu dominantnog položaja od strane privrednog subjekta Unis Energetika;
 - da je član 10. ugovora u direktnoj suprotnosti sa odredbama iz člana 19. st. (1) i (3) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, koje propisuju da cijenu i način plaćanja komunalnih usluga predlaže davalac komunalne usluge, da će odnos cijena komunalnih proizvoda i usluga individualne komunalne potrošnje za kućanstva i pravne osobe odrediti svojim propisom općinsko vijeće, a da u praksi u novoponudjenim i dosadašnjim ugovorima cijenu komunalne usluge utvrđuje pružalac usluge, privredni subjekt Unis Energetika;

- član 16. ugovora koji predviđa da je u slučaju privremenog isključenja iz sistema centralnog grijanja korisnik usluge obavezan plaćati fiksni trošak;
- član 22. ugovora predviđa da se ugovor zaključuje na neodređeno vrijeme koji korisnik usluge ne može raskinuti, dok istovremeno davatelj usluge može jednostrano raskinuti isti, što predstavlja zloupotrebu dominantnog položaja.

Na osnovu navedenog, Podnosilac zahtjeva smatra da odredbe Sporazuma, zaključenog između privrednog subjekta Unis Energetika i Općine Travnik, predstavljaju zabranjeni sporazum, iz člana 4. stav (1) tačke a), b), c) i e) Zakona o konkurenciji, te da privredni subjekt Unis Energetika svojim djelovanjem i donesenim pravnim aktima zloupotrebljava svoj dominantni položaj na relevantnom tržištu Općine Travnik, iz člana 10. stav (2) tačka a), b), c) i d) Zakona o konkurenciji i traži od Konkurencijskog vijeća donošenje odluke kojom će onemogućiti ovakvo dalje djelovanje i poništi nezakoniti Sporazum.

Na osnovu dostavljenih informacija i dokumentacije Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona o konkurenciji na koje Podnosilac zahtjeva ukazuje, te je donijelo, Zaključak o pokretanju postupka, dana 25.06.2015. godine pod brojem: 05-26-2-037-7-II/14 (u daljem tekstu: Zaključak) radi utvrđivanja postojanja zabranjenog sporazuma u odredbama Sporazuma, zaključenog između Općine Travnik i privrednog subjekta Unis Energetika, iz člana 4. stav (1) tačke a), b), c) i e) Zakona o konkurenciji, i radi utvrđivanja postojanja zloupotrebe dominantnog položaja privrednog subjekta Unis Energetika, iz člana 10. stav (2) tačke a), b), c) i d) Zakona o konkurenciji.

Konkurencijsko vijeće je, u skladu sa članom 33. stav (1) Zakona o konkurenciji, dostavilo dana 25.06.2015. godine, Zaključak i Zahtjev na očitovanje protivnim stranama u postupku, Općini Travnik (akt broj: 05-26-2-037-13-II/14) i privrednom subjektu Unis Energetika (akt broj: 05-26-2-037-11-II/14), te Klubu potrošača SB (akt broj: 05-26-2-037-13-II/14).

Konkurencijsko vijeće je zaprimilo, dana 15.07.2015. godine podneskom broj: 05-26-2-037-14-II/14, zahtjev Općine Travnik, zastupane od strane Općinskog pravobranilaštva Travnik, za produženjem roka za izjašnjenje, odnosno dostavu odgovora na predmetni Zaključak, u skladu sa odredbama člana 33. stav (4) Zakona o konkurenciji.

Također, privredni subjekt Unis Energetika dostavio je zahtjev za produženjem roka za dostavu očitovanja na predmetni Zaključak i Zahtjev, u skladu sa odredbama člana 33. stav (4) Zakona o konkurenciji, dana 15.07.2015. godine podneskom broj: 05-26-2-037-15-II/14.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da postoje opravdani razlozi za usvajanje naprijed navedenih zahtjeva, te je privrednom subjektu Unis Energetika i Općinskom pravobranilaštvu Travnik, odobrilo produženje roka za dostavu očitovanja na predmetni Zaključak i Zahtjev (akt broj: 05-26-2-037-16-II/14 i akt broj: 05-26-2-037-17-II/14 od dana 15.07.2015. godine).

Općinsko pravobranilaštvo Travnik, zastupajući Općinu Travnik u predmetnom postupku, u očitovanju na Zaključak i Zahtjev, zaprimljenom dana 03.08.2015. godine, podneskom pod brojem: 05-26-2-037-18-II/14, u bitnom navodi slijedeće:

- da je članom 2. Zakona o komunalnoj djelatnosti FBiH, odnosno Zakonom o komunalnoj djelatnosti SBK, propisano da je djelatnost proizvodnja i isporuke toplote (obuhvata proizvodnju i distribuciju pare i tople vode za grijanje i druge svrhe) od posebnog društvenog interesa;

- da je u članu 8. stav (1) Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH propisano da jedinica lokalne samouprave ima vlastite nadležnosti, i da ima pravo baviti se svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost nekim drugim vlastima, te da su u stavu (3) navedenog člana taksativno nabrojane djelatnosti od lokalnog značaja za koje je nadležna jedinica lokalne samouprave (općina), među koje spada i proizvodnja i isporuka toplotne energije;
- da je Odlukom o komunalnom redu Općine Travnik uređen komunalni red u oblasti usluge i isporuke toplotne energije (čl. 171. do 187.), te da je na temelju naprijed navedenih propisa i ovlaštenja Općine Travnik, privredni subjekt Unis Energetika (u stečajnom postupku preuzeo privredni subjekt JP Toplane - Travnik), zaključio 2006. godine predmetni Sporazum, kojim su regulisana pitanja isporuke i naplate toplotne energije za područje grada Travnika, bez narušavanja tržišne konkurencije jer u to vrijeme nije bilo konkurenata za navedenu djelatnost;
- da su ovim Sporazumom kriteriji za naplatu toplotne energije od krajnjih korisnika - kupaca jasno definisani i nema razlike između pojedinih korisnika, te da tako uređen sistem funkcionisanja isporuke toplotne energije ne dovodi u pitanje njegovu opravdanost;
- da Sporazum doprinosi sistemskom uređenju i distribuciji toplotne energije na području grada Travnika, pri čemu krajnjim kupcima - potrošačima omogućava efikasan način grijanja;
- da je Općina Travnik kao strana u Sporazumu, preko svojih organa učestvovala u donošenju unutrašnjih pravnih akata - Pravilnika o općim i tehničkim uslovima za snabdijevanje toplotnom energijom gradskog područja Travnika i Tarifnog pravilnika za isporuku toplotne energije;
- da privredni subjekt Unis Energetika, kao isporučilac toplotne energije na području grada Travnika, opravdano naplaćuje fiksni trošak, čija je visina realna u tržišnoj ekonomiji;
- da Sporazum ispunjava uslove iz člana 4. stav (3) Zakona o konkurenciji, te ispunjava uslove za primjenu odredbe člana 4. Odluke o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje, odnosno distribucije.

Na osnovu navedenog Općina Travnik negira opravdanost podnesenog Zahtjeva jer Sporazum nema za cilj sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu isporuke toplotne energije, te slijedom toga nisu ispunjeni uslovi iz odredbi člana 4. stav (1) tačke a), b) c) i e) Zakona o konkurenciji i predlaže Konkurencijskom vijeću donošenje rješenja kojim se utvrđuje da zaključenim Sporazumom nije prekršen zakon.

Privredni subjekt Unis Energetika, u očitovanju na predmetni Zaključak i Zahtjev, zaprimljenom dana 07.08.2015. godine pod brojem: 05-26-2-037-19-II/14, u bitnom navodi slijedeće:

- da su u stečajnom postupku, u 2006. godini, preuzeli privredni subjekt „JP Toplane - Travnik“, te potpisali kupoprodajni ugovor kojim „...prodavac (Općina Travnik) prodaje sve nekretnine i prava po osnovu postavljenih instalacija koje služe za usluge distribuciju toplotne energije do krajnjih korisnika“;
- da prava i obaveze koje proističu iz prodatih - kupljenih nekretnina uključuju grijanje stambenih jedinica 2575 u 65 stambenih objekata koji su već bili priključeni na energetske

izvor, te izgradnja kotlovnice izvora snage 43MW, sa odgovarajućom distributivnom mrežom i podstanicama;

- da su osnovni razlozi za zaključivanje ovog Sporazuma bili osposobljavanje sistema daljinskog grijanja u gradu Travniku, uvođenje upravitelja u stambenim zgradama, toplinsko saniranje zgrada oštećenih tokom rata radi dobivanja što povoljnijeg koeficijenta energetske efikasnosti, da Općina Travnik obavezno obezbijedi da svi novi objekti u gradu Travniku budu priključeni na sistem daljinskog grijanja pod uslovima koje im propiše privredni subjekt Unis Energetika, te da su stambene i poslovne jedinice projektovane i napravljene da se mogu obavezno grijati samo putem sistema daljinskog grijanja;
- da Općina Travnik nije privredni subjekt, te se odredbe člana 4. Zakona o konkurenciji ne mogu odnositi na istu, jer navedeni član propisuje: „*da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajedničko djelovanje, izričiti ili prešutni dogovori privrednih subjekata kao i odluke uduženja privrednih subjekata, koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje ili narušavanje tržišne konkurencije...*“;
- da prema Odluci o definiranju kategorije dominantnog položaja, nije sporno da privredni subjekt Unis Energetika ima dominantan položaj zbog djelatnosti kojom se bavi, ali se ne može optužiti za zloupotrebu svog dominantnog položaja na tržištu, jer aktivnosti privrednog subjekta Unis Energetika nisu pokazale niti jedan elemenat zloupotrebe;
- da je održavanje sistema izraženo kroz fiksni trošak grijanja i da obuhvata amortizaciju, tekuće i preventivno održavanje, lične dohotke uposlenika, takse i komunalne naknade, a kako se radi o velikom postrojenju, isti u ukupnoj cijeni iznosi 40,0%, dok je fiksni trošak u Zenici, Tuzli i Kaknju niži, i iznosi 10,0-17,0% ukupnog mjesečnog iznosa cijene grijanja, jer navedeni nemaju velika postrojenja i koriste otpadnu energiju;
- da se također u Republici Austriji, Republici Sloveniji, Republici Hrvatskoj i Republici Srbiji primjenjuju pojedinačne cijene koštanja isporuke toplotne energije (grijanja) koja sadrži fiksni i varijabilni dio;
- da je Institut za energetiku u više navrata vještačio i mjerio temperature pojedinih prostora u zgradama kolektivnog stanovanja, u kojima su isključeni radijatori, te su utvrdili da se isti zagrijavaju na temperaturu od 12 do 15°C i od energije preuzete od susjednih stanova koji se griju;
- da se na osnovu navedenih razloga zgrada kolektivnog stanovanja tretira kao energetska cjelina, a shodno Zakonu o održavanju zajedničkih dijelova zgrade i upravljanje zgradama KS, te se na osnovu Odluke o kućnom redu u stambenim zgradama KS propisuje da se: „*stanar ne može trajno odspojiti sa sistema daljinskog grijanja bez saglasnosti ostalih stanara čija ukupna površina stambenog prostora prelazi 51,0%...*“; te da je ovo definisano i članom 23. stav 2. Uredbe o općim uslovima za proizvodnju, isporuku i korištenje toplotne energije KS i Zakonom o komunalnoj djelatnosti KS (da se stan ili poslovni prostor ne može odspojiti sa sistema centralnog grijanja iz tehničkih, higijenskih, pravnih, ekonomsko-finansijskih i urbanističko-građevinskih razloga);
- da je članom 17. stav (3) Zakona o komunalnim djelatnostima KS i članom 13. stav (4) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, regulisano da: „*korisnik ne može otkazati korištenje komunalne usluge ako to tehničke mogućnosti ne dozvoljavaju, odnosno ako bi se*

tim ugrozio kvalitet korištenja i standard drugih korisnika, te ako bi se time negativno uticalo na okoliš.“

- da je vlasnik stana ili poslovnog prostora u zgradi kolektivnog stanovanja u Općini Travnik bio obavezan već kod njegove izgradnje i useljavanja na korištenje uvezati se u sistem toplotne energije, te da su kolektivna prava iznad prava pojedinaca na osnovu čega je proglašena ova usluga, kao i privredni subjekt Unis Energetika od posebnog interesa za lokalnu zajednicu;
- da niti Ustav Bosne i Hercegovine, niti Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda ne propisuju da građani koriste alternativni način grijanja u zgradama kao energetske cjelinama, te da prihvataju sva rješenja pronađena u zemljama Evropske unije;
- da je netačna tvrdnja da je Općina Travnik prihvatila uslove privrednog subjekta Unis Energetika da se zemni plin neće dovoditi u urbana područja grada Travnika obzirom da se plin može dovoditi u svaki dio grada ako ima investora, pa tako i u zgrade kolektivnog stanovanja ako postoji mogućnost finansiranja prilagođavanja zgrade potrošnji plina i ukoliko se svi korisnici izjasne za takvu opciju;
- da je odredbom člana 19. stav 8. Zakona o komunalnoj djelatnosti SBK definisano da: „*ako tijelo (Općinsko vijeće) utvrdi nižu cijenu usluge od ekonomske cijene korištenja ili je ne uskladi sa cijenom rasta cijena, onda je to tijelo davatelju usluga obavezno nadoknaditi razliku sredstava..*“, ali da niti jedno Općinsko vijeće Travnika od 2006. godine nije uspjelo obezbijediti „planska sredstva“ u budžetu za ovu namjenu;
- da Općina Travnik nema pravo na određivanje cijene grijanja u gradu Travniku, i da nije tačna tvrdnja Podnosioca zahtjeva da je cijena usluge grijanja u gradu Travniku najveća u odnosu na ostale gradove Bosne i Hercegovine i regiona, jer usporedba pokazuje da je cijena grijanja u gradu Travniku jedna od najnižih;
- da je monopolska pozicija privrednog subjekta Unis Energetike rezultat nedostatka konkurencije, i da niti jedna odredba Sporazuma ne zabranjuje izgradnju nove kotlovnice i novog cjevovoda i dovođenja toplotne energije do potrošača, a da je jedini uslov (u Sporazumu) privrednog subjekta Unis Energetika da se ne smiju dirati njihove instalacije;
- da su Stranka za BiH, Klub potrošača SB i advokat Adis Ribić, dana 08.10.2014. godine, podnijeli tužbu Općinskom sudu u Travniku protiv Općine Travnik i privrednog subjekta Unis Energetika, radi utvrđivanja ništavosti predmetnog Sporazuma, te da je sudski postupak vođen kod Općinskog suda u Travniku, koji je zaključen dana 30.01.2015. godine;
- da je tvrdnja da su sve sporne odredbe Sporazuma protivne Zakonu o obligacionim odnosima netačna, jer je privredni subjekt Unis Energetika ispunio sve svoje obaveze prema korisnicima, u skladu sa članom 142. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, a posebno u vezi ugovora jer se radi o ugovoru po pristupu na osnovu učinjene generalne i permanentne ponude, i da je nakon prihvatanja zaključen istovrsan ugovor sa neograničenim brojem lica u obliku općih uslova poslovanja (Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: 070-0-Rev-06-001370 od dana 09.10.2007. godine);
- da sve odluke Kantonalnog suda Novi Travnik potvrđuju pravo privrednog subjekta Unis Energetika da fakturiše „fiksni dio/trošak“ cijene toplotne energije potrošačima čiji su radijatori privremeno isključeni sa sistema (Presuda Kantonalnog suda Novi Travnik, broj: 51 0 Mal 055006 12 GŽ od dana 26.06.2013. godine);

- da je u presudi Općinskog suda u Travniku, broj: 51 0 Mal 086581 14 Mal od dana 26.06.2015. godine, presudi Kantonalnog suda Novi Travnik, broj: 51 Mal 055006 12 GŽ od dana 26.06.2013. godine, Rješenju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 51 0 Mal 054703 13 Rev od dana 01.04.2014. godine i Odluci o dopustivosti Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: AP-4497/13 od dana 06.10.2014. godine potvrđeno da Sporazum ne krši odredbe važećih zakona;
- da je 2011. godine održan sastanak sa udruženjima i nevladinim organizacijama u Travniku, na kojima je prisustvovao i Klub potrošača SB, i koji tada nije imao nikakvih primjedbi na rad privrednog subjekta Unis Energetika;
- da je tokom januara 2014. godine Općinsko vijeće Travnik imenovalo komisiju sa zadatkom da analizira postojeći Sporazum i napravi izmjene, te da je napravljen prijedlog novog Sporazuma koji još nije razmatralo Općinsko vijeće Travnik.

Konkurencijsko vijeće je Podnosiocu zahtjeva dostavilo, dana 17.07.2015. godine aktom broj: 05-26-2-037-20-II/14, zaprimljene odgovore na Zaključak i Zahtjev, na koje je isti dostavio odgovor, dana 20.08.2015. godine aktom pod brojem: 05-26-2-037-21-II/14, navodeći:

- da je pravo na izbor načina zagrijavanja stanova/poslovnih prostora osnovno pravo potrošača, a da je Sporazumom takav izbor onemogućen jer je zabranjeno alternativno grijanje (uključujući zabranu dovođenja i grijanja plinom);
- da privredni subjekt Unis Energetika koristi svoj monopolski položaj na relevantnom tržištu, te da privredni subjekt Unis Energetika fakturiše fiksni trošak pravnim i fizičkim licima isključenim sa sistema isporuke toplotne energije, što je rezultat samostalnog vođenja politike cijena grijanja (bez odobravanja Općinskog vijeća Travnik), što je u rezultiralo velikim brojem tužbi nadležnom sudu protiv pravnih i fizičkih lica na ime neplaćanja fiksnog troška.

Tokom postupka, Konkurencijsko vijeće je donijelo, u skladu sa članom 41. stav (2) Zakona o konkurenciji, Zaključak o produženju roka za donošenje rješenja, dana 13.10.2015. godine broj: 05-26-2-037-34-II/14, obzirom da je prema stanju spisa procijenilo da neće biti u mogućnosti donijeti konačno rješenje, u rokovima propisanim članom 41. stav (2) tačke a) i c) Zakona o konkurenciji, jer je za utvrđivanje činjeničnog stanja i ocjenu dokaza bilo neophodno prikupiti dodatne podatke i dokumentaciju, te izvršiti analize istih.

Zaključak o produženju roka za donošenje rješenja je dostavljen strankama u postupku dana 13.10.2015. godine (Općini Travnik aktom broj: 05-26-2-037-35-II/14, Klubu potrošača SB aktom broj: 05-26-2-037-36-II/14 i privrednom subjektu Unis Energetika aktom broj: 05-26-2-037-37-II/14), sa zahtjevom za dodatnim podacima, koje je Klub potrošača SB dostavio podneskom broj: 05-26-2-037-41-II/14 dana 20.10.2015. godine i podneskom broj: 05-26-2-037-46-II/14 dana 30.10.2015. godine, a privredni subjekt Unis Energetika dostavio podneskom broj: 05-26-2-037-45-II/14 dana 27.10.2015. godine.

4. Relevantno tržište

Relevantno tržište, u smislu člana 3. Zakona o konkurenciji, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom tržištu.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne karakteristike, kvalitet, namjenu, cijenu ili način upotrebe.

Prema odredbi člana 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno geografsko tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojem privredni subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini relevantne usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuju od uslova konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Relevantno tržište proizvoda je utvrđeno tržište isporuke toplotne energije.

Relevantnim tržištem u geografskom smislu je utvrđeno područje grada Travnika, jer se predmetni Sporazumu odnosi na daljinski sistem isporuke toplotne energije u gradu Travniku.

Isporuka toplotne energije predstavlja komunalnu djelatnost individualne komunalne potrošnje i od javnog interesa, i odredbe Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, u članu 4. stav (4) utvrđuju da „...*snabdijevanje toplotnom energijom su poslovi proizvodnje i distribucije pare, vrele vode, tople vode i sanitarne tople vode mrežom do podstanice korisnika, uključujući i podstanicu, odnosno glavni zaporni ventil koji je ispred objekta ili u objektu, kao i zajednički mjerni instrument utroška toplotne energije u objektu kolektivnog i individualnog stanovanja*“.

Slijedom navedenog, relevantno tržište predmetnog postupka je tržište isporuke toplotne energije na području grada Travnika.

5. Usmena rasprava

Budući da se u postupku radi o strankama sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće, u skladu sa članom 39. Zakona o konkurenciji, je obavezno održati usmenu raspravu na kojoj se zastupnicima (opunomoćenicima) stranaka u postupku omogućava izvođenje novih materijalnih dokaza.

Konkurencijsko vijeće je uputilo pozive za usmenu raspravu strankama u postupku, zakazanu za dan 23.09.2015. godine, privrednom subjektu Unis Energetika (aktom broj: 05-26-2-037-22-II/14 dana 28.08.2015. godine), Općini Travnik (aktom broj: 05-26-2-037-24-II/14 dana 28.08.2015. godine) i Podnosiocu zahtjeva (aktom broj: 05-26-2-037-23-II/14 dana 28.08.2015. godine).

Općinsko pravobranilaštvo Travnik, kao zakonski zastupnik Općine Travnik, je obavijestilo Konkurencijsko vijeće, podneskom broj: 05-26-2-037-25-II/14 od dana 23.09.2015. godine, da nije u mogućnosti prisustvovati zakazanoj usmenoj raspravi, te je zatražilo odgodu iste.

Konkurencijsko vijeće (Voditelj predmetnog postupka), na usmenoj raspravi na dan 23.09.2015. godine, uz prisustvo opunomoćenika i zakonskog zastupnika Podnosioca zahtjeva, te ovlaštenog opunomoćenika i zakonskog zastupnika privrednog subjekta Unis Energetika, je konstatovalo da istoj nije pristupio predstavnik Općinskog pravobranilaštva Travnik u ime Općine Travnik, te je ista odgođena i nova zakazana za dan 01.10.2015. godine (Zapisnik sa usmene rasprave - akt broj: 05-26-2-037-29-II/14).

Pozivi za odgođenu usmenu raspravu su upućeni Općinskom pravobranilaštvu Travnik, aktom broj: 05-26-2-037-26-II/14 od dana 23.09.2015. godine, te uručeni opunomoćniku Kluba potrošača SB, aktom broj: 05-26-2-037-27-II/14 od dana 23.09.2015. godine i opunomoćniku

privrednog subjekta Unis Energetika, aktom broj: 05-26-2-037-28-II/14 od dana 23.09.2015. godine.

Usmena rasprava je održana dana 01.10.2015. godine, na kojoj su prisustvovali advokat Adis Ribić, ovlaštenu opunomoćnik Kluba potrošača SB i Nevzudin Vihirić, predsjednik Kluba potrošača SB, advokat Feđad Začiragić, ovlaštenu opunomoćnik privrednog subjekta Unis Energetika i Adil Pašić, direktor privrednog subjekta Unis Energetika, te ispred Općine Travnik, Nadžida Terzić, pravobraniteljica Općinskog pravobranilaštva Travnik.

Opunomoćnik Podnosioca zahtjeva je istakao da ostaje pri navodima iz Zahtjeva, kao i općinska pravobraniteljica Općine Travnik i opunomoćnik privrednog subjekta Unis Energetika koji su izjavili da u cjelosti ostaju kod navoda iz očitovanja na Zaključak i Zahtjev (Zapisnik sa usmene rasprave - akt broj: 05-26-2-037-31-II/14).

6. Prikupljanje podataka od trećih lica

U toku postupka radi utvrđivanja svih relevantnih činjenica, u smislu člana 35. stav (1) tačke a) i c) Zakona, Konkurencijsko vijeće je prikupljalo podatke i dokumentaciju i od drugih tijela /institucija koje nisu stranke u postupku.

Konkurencijsko vijeće je, dana 15.10.2015. godine, uputilo Zahtjeve za dostavu podataka (da li se naplaćuje fiksni trošak korisnicima nakon isključivanja iz snabdijevanja nekom komunalnom uslugom) privrednim subjektima: JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. Sarajevo, Vilsonovo šetaliste 15, 71000 Sarajevo - aktom broj: 05-26-2-037-38-II/14, KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo, Muhameda efendije Pandže 4, 71000 Sarajevo - aktom broj: 05-26-2-037-39-II/14 i KJKP Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo, Jaroslava Černija 8, 71000 Sarajevo - aktom broj: 05-26-2-037-40-II/14.

Dana 26.10.2015. godine, zaprimljen je podnesak privrednog subjekta KJKP Vodovod i kanalizacija d.o.o., Sarajevo pod brojem: 05-26-2-037-42-II/14 i podnesak privrednog subjekta JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d., Sarajevo, pod brojem: 05-26-2-037-43-II/14, te dana 27.10.2015. godine podnesak privrednog subjekta KJKP Sarajevogasa d.o.o. Sarajevo, pod brojem: 05-26-2-037-44-II/14.

7. Utvrđivanje činjeničnog stanja i ocjena dokaza

Nakon sagledavanja svih relevantnih činjenica, dokaza i dokumentacije dostavljene od stranaka u postupku, kao i podataka kojima raspolaže Konkurencijsko vijeće, utvrđeno je sljedeće:

7.1. Zabranjeni sporazum privrednog subjekta Unis Energetika i Općine Travnik

Općina Travnik i privredni subjekt Unis Energetika su zaključili Sporazum, dana 27.04.2006. godine, nakon što je Općinsko vijeće Travnik na sjednici održanoj dana 26.04.2006. godine usvojilo Odluku o prihvatanju Sporazuma (broj: OV-101-02-357/06). Odredbe Sporazuma daju privrednom subjektu Unis Energetika isključivo pravo na isporuku toplotne energije kroz daljinski sistem grijanja na području grada Travnika na period od 30 godina (propisano tačkom 2. Odluke o prihvatanju Sporazuma).

Odredbe člana 4. stav (1) Zakona o konkurenciji utvrđuju da su zabranjeni sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja i prešutni dogovori privrednih

subjekta, kao i odluke i drugi akti privrednih subjekata koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na tržištu Bosne i Hercegovine.

Konkurencijsko vijeće je, u smislu odredbi Zakona o konkurenciji, posebno analiziralo:

I. Odredbu člana 3. tačka 9. Sporazuma, u kojoj se navodi *„...da se u slučaju dovodenja zemnog plina na područje Općine Travnik isti ne može dovoditi u urbani dio naselja gdje egzistira daljinski sistem grijanja gradske toplane ili na područje za koja ima plan da toplificira odnosno razvede vrelovodnu mrežu.“*

Navedenom odredbom se Općina Travnik dugoročno obavezuje (Sporazum je zaključen na 30 godina) da neće omogućiti dovodenje zemnog plina u urbani dio naselja Općine Travnik, gdje privredni subjekt Unis Energetika sada ima daljinski sistem grijanja, i tamo gdje ima dugoročne planove da toplificira i razvede toplovodnu mrežu u gradu Travniku. Na ovaj način neosporno i isključivo se pogoduje poslovnom djelovanju privrednog subjekta Unis Energetika, a to istovremeno znači da će relevantno tržište grada Travnik ostati dugoročno zatvoreno za ulazak potencijalne konkurencije, dobavljača ili distributera zemnog plina, jer nemaju pravo niti mogućnost slobodnog pristupa tržištu kroz izgradnju infrastrukture, što ima za posljedicu dugoročno ograničavanje i narušavanje tržišne konkurencije. Ova odredba Sporazuma ima i dugoročno negativne efekte i posljedice za sve potrošače jer nemaju mogućnost slobodnog izbora alternativnog energenta za grijanje stanova ili poslovnih prostora. Nadalje, ovom odredbom Sporazuma se onemogućava i korištenje zemnog plina kao ekološki najprihvatljivijeg energenta za grijanje ili proizvodnju toplotne energije za zagrijavanje.

Navedena zabrana utvrđena u predmetnom Sporazumu rezultirala je da do danas, odnosno gotovo desetak godina od zaključivanja istog, nema planova i nisu pokrenute nikakve aktivnosti na izgradnji infrastrukture za dovodenje zemnog plina u općinu/grad Travnik, što bi, kao što je već navedeno, omogućilo, između ostalog, i alternativne energente za zagrijavanje stanova/poslovnih prostora.

Također, nisu tačni navodi privrednog subjekta Unis Energetika iz očitovanja (podnesak broj: 05-26-2-037-19-II/14) na Zaključak i Zahtjev u kome se navodi: *„...da niti jedna odredba Sporazuma ne zabranjuje izgradnju nove kotlovnice i novog cjevovoda i dovodenja toplotne energije do potrošača, a da je jedini uslov privrednog subjekta Unis Energetika (u Sporazumu) da se ne smiju dirati njihove instalacije“*, a to potvrđuje i odredba člana 3. stav 1. Sporazuma, koja glasi: *„da je isključivo pravo na daljinski sistem grijanja grada Travnika dato preduzeću Unis Energetika...a to podrazumijeva snabdijevanje toplotnom energijom svih objekata kolektivnog stanovanja, ustanova, poslovnih prostora, privatnih stambenih jedinica i dr. kao i neometano održavanje vanjske distribucije mreže izgrađene od izvora toplotne energije do sekundarnih toplotnih podstanica uključujući iste“*.

Nadalje, u zapisniku sa zajedničkog sastanka Kolegija Općinskog vijeća Travnik sa predstavnicima privrednog subjekta Unis Energetika (dokaz – zapisnik s tog sastanka broj: 01-1-01-3-3-382/14-3 od dana 01.12.2014. godine) dostavljenom uz očitovanje na Zaključak i Zahtjev privrednog subjekta Unis Energetika (podnesak broj: 05-26-2-037-19-II/14) se navodi: *„...da Unis Energetika pristaje da se uvede plin, ali samo za potrebe kućanstva, a ne za zagrijavanje stanova kolektivnog smještaja i poslovnih prostora, jer bi time bio ugrožen sistem daljinskog grijanja .. Unis Energetika traži da plin ne uvode u zgrade kolektivnog smještaja..“* čime navedeno neosporno potvrđuje da se i nakon gotovo deset godina od stupanja na snagu predmetnog Sporazuma učesnici (potpisnici) Sporazuma i dalje sudjeluju u nezakonitim konkurencijskim djelovanjima i zabranjenim dogovorima, te se na taj način zadržavaju administrativne zabrane i

značajna ograničenja u izgradnji infrastrukture za dovodenje zemnog plina, što znači da se i dalje pogoduje privrednom subjektu Unis Energetika, dok se drugim potencijalnim konkurentima - privrednim subjektima zabranjuje čak i mogućnost, odnosno pravo pristupa na tržište.

Na osnovu navedenog, neosporno je da ova odredba Sporazuma *de facto* i *de jure* sprječava, ograničava i kontroliše proizvodnju, tržište i tehnički razvoj i investicije, te predstavlja kršenje odredbi iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji.

II. Odredbu člana 3. tačka 7. Sporazuma, u kojoj se navodi da Općina Travnik: *„delegira stručno lice koje će biti informisano od strane predstavnika distributera o načinu određivanja cijena grijanja 1m2 stambenog ili 1m3 poslovnog prostora a za one potrošače koji posjeduju ispravno i atestirano mjerilo toplotne energije cijenu 1kWh toplotne energije i fiksnog troška u KM vezanih za angažovanu snagu u kW“*.

Navedena odredba daje isključivo pravo privrednom subjektu Unis Energetika da određuje cijene isporuke toplotne energije (grijanja) stambenog ili poslovnog prostora, kao i fiksnog troška bez konsultacija ili davanja saglasnosti Općinskog vijeća Travnik. Naime, ovom odredbom Sporazuma privrednom subjektu Unis Energetika, dat je dominantni položaj na relevantnom tržištu, kao i *de facto* pravo i mogućnost samostalnog utvrđivanja cijena grijanja poslovnih i stambenih prostora u gradu Travniku, a jedinu obavezu ima da samo informiše stručno lice (delegata) odabrano od strane Općinskog vijeća Travnik.

Ovom odredbom prekršene su odredbe npr. člana 21. stav (1) Zakona o komunalnim djelatnostima SRBiH (koji je bio na snazi u vrijeme zaključivanja Sporazuma – glasi *„...Visinu cijene i način plaćanja komunalne usluge određuje davalac komunalne usluge uz prethodnu saglasnost općinskog vijeća, a stav (2) ovog Zakona je utvrdio šta sadrži zahtjev za saglasnost općinskog vijeća na cijenu komunalne usluge..“*), i odredbe čl. 10., 11. i 19. Zakona o komunalnoj djelatnosti SBK, kojima su definirane nadležnosti Općinskog vijeća Travnik u načinu utvrđivanju cijena usluga grijanja (član 10. stav (1) tačke d), f) i g) – *„...da se cijene komunalnih usluga formiraju prema kalkulativnim parametrima koje će usvojiti općinsko vijeće; utvrditi normative rada i utroška materijalnih sredstava te omogućiti nadležnim organima njihovu kontrolu prema propisima koje će donijeti općinsko vijeće; primjenjivati tarifni sistem, koji će donijeti općinsko vijeće, koji će biti osnova za naplatu usluga“*, kao i odredba člana 19. stav (1) Zakon o komunalnim uslugama SBK: *„Cijenu i način plaćanja komunalne usluge predlaže davalac komunalne usluge, na osnovu detaljne kalkulacije, a u skladu s odredbama članova 10., 11. i 12. ovoga zakona, koju daje općinsko vijeće)“*.

Ovom odredbom Sporazuma Općina Travnik je neovlašteno prenijela ovlaštenja na privredni subjekt Unis Energetika da neosnovano samostalno formira cijene usluga grijanja, odnosno bez utvrđenih ograničenja i kontrole (konsultacija ili davanje saglasnosti)

Na osnovu navedenog, neosporno je da ova odredba Sporazuma *de facto* i *de jure* sprječava, ograničava i kontroliše proizvodnju, tržište i tehnički razvoj i investicije, te predstavlja kršenje odredbi iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji.

III. Odredbu člana 3. tačka 8. Sporazuma, u kojoj se navodi da Općina Travnik *„...obezbjedi uslove, putem organa uprave nadležnog za komunalne djelatnosti, da se na svim novim objektima instalacije grijanja grade prema tehničkim normativima koji propisuju ove usluge, tj. privrednog subjekta Unis Energetika.“*

Navedena odredba obavezuje da u novoizgrađenim i budućim izgrađenim stambenim objektima u gradu Travnik sve instalacije za priključenje i isporuku toplotne energije se isključivo izgrađuju prema tehničkim normama isključivo urađenim od privrednog subjekta Unis Energetika, odnosno da se unaprijed takvi stambeni /poslovni objekti prilagođavaju isporukama toplotne energije samo za privredni subjekt Unis Energetika, što znači da se konkurenciji ograničava pravo i mogućnost slobodnog pristupa tržištu, a korisnicima slobodan izbor izvora snabdijevanja toplotnom energijom ili energentom, te na ovaj način tržište isporuke toplotne energije ostaje dugoročno zatvoreno za druge potencijalne konkurente i alternativne dobavljače.

Također, prema važećim propisima ovakvo propisivanje tehničkih normi za isporuku toplotne energije u nove poslovne/stambene objekte ne može biti u nadležnosti bilo kojeg privrednog subjekta, pogotovo ne privrednog subjekta Unis Energetika koji iskorištava svoj dominantni položaj, jer je ovo isključiva nadležnost organa/tijela certificiranih za ovu oblast, na temelju relevantnih zakona i propisa Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno kantona ili općinskih tijela.

Na osnovu navedenog, neosporno je da ova odredba Sporazuma ima za cilj i posljedicu sprječavanje, ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta i tehničkog razvoja, te predstavlja kršenje odredbi iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji.

IV. Odredbu člana 3. tačka 5. Sporazuma, u kojoj se navodi da se Općina Travnik „...*obavezuje Odlukom o komunalnom redu propisati obavezu priključenja na daljinski sistem grijanja svih potrošača toplotne energije koji imaju status javne ustanove ili je državni kapital dominantan u strukturi kapitala (škole, bolnice i slično)*“.

Navedenom odredbom Općina Travnik se obavezuje da se sve javne ustanove u kojima je državni kapital dominantan u strukturi kapitala (npr. škole, bolnice i slično) obavezno *priključe na daljinski sistem grijanja privrednog subjekta Unis Energetika*, i to bez jasnih i transparentnih kriterija, kao i bez prava i obaveze provođenja javnog postupka za utvrđivanje najpovoljnijeg ponude, a ova odredba isključivo pogoduje privrednom subjektu Unis Energetika, što za posljedicu ima zatvoreno tržište za potencijalnu konkurenciju ili alternativne energente, odnosno onemogućila je pravo i mogućnost slobodnog izbora načina ili vrste energenta za vlastito grijanje. Također, ova odredba je obavezala i javne ustanove, koje već imaju vlastitu (internu) proizvodnju i distribuciju toplotne energije, na priključenje na sistem toplotne energije privrednog subjekta Unis Energetika, te istima ova obaveza stvara dodatne materijalne i finansijske troškove.

Navedeno potvrđuje da ova odredba Sporazuma ima za cilj i posljedicu sprječavanje, ograničavanje i kontrolu tržišta, tehničkog razvoja ili ulaganja, te predstavlja kršenje odredbi iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji.

V. Odredbu člana 3. tačka 13. Sporazuma, u kojoj se navodi da: „...*Općina Travnik se obavezuje da kroz izmjene i dopune Odluke o komunalnom redu zabrani deponovanje drva, uglja ili nekog drugog goriva na balkonima, stubištima, oko zgrada ili na zelenim površinama tamo gdje postoje instalacije gradske toplovodne mreže*“.

Ovom odredbom se zabranjuje skladištenje (na balkonu, stubištu, oko zgrada ili zelenih površina) alternativnih energenta za zagrijavanja stanova, *i to isključivo oko stambenih i poslovnih prostora gdje se nalaze toplotne instalacije privrednog subjekta Unis Energetika*. Neosporno je da ova odredba uvodi dodatne obaveze i ograničenja građanima/potrošačima, a koje nisu niti stvarni predmet Sporazuma budući da je osnovni predmet Sporazuma isporuka toplotne energije potrošačima. Nametnute zabrane građanima/potrošačima isključivo pogoduju privrednom

subjektu Unis Energetika, jer ova odredba Sporazuma ima za posljedicu ograničavanje prava slobodnog raspolaganja vlastitom imovinom, a cilj je zabrana slobodog izbora alternativnog energenta koji će koristiti za zagrijavanje stambenog/poslovnog prostora (npr. drvo, ugalj ili neko drugo gorivo).

Neosporno je da ovaj Sporazum ne može regulisati pitanje ekologije, uređenje prostora u gradskim naseljima, kao i zelenih površina u gradu Travniku, jer se ta oblast reguliše od strane drugih relevantnih institucija i drugim propisima, a pogotovo što se ova odredba Sporazuma odnosi na urbani dio grada Travnika, a ne na čitavo područje grada Travnika.

Navedeno potvrđuje da ova odredba Sporazuma ima za cilj i posljedicu sprječavanje, ograničavanje i kontrolu tržišta, te predstavlja kršenje odredbi iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tačkama 1. i 2. dispozitiva ovog Rješenja.

Također, da Sporazum ima spornih odredbi koje treba mijenjati potvrđuju i neke aktivnosti privrednog subjekta Unis Energetika i Općine Travnik, navedene u očitovanju na Zaključak i Zahtjev (podnesak broj: 05-26-2-037-19-II/14), npr. „da je tokom januara 2014. godine Općinsko vijeće Travnik imenovalo komisiju koja je imala zadatak da analizira postojeći Sporazum o grijanju i eventualno napravi izmjene, shodno uputama Općinskog vijeća, te da je napravljen prijedlog novog Sporazuma koji je upućen na razmatranje Općinskom vijeću“, međutim nisu usvojene, te slijedom toga nisu konkretno analizirane od strane Konkurencijskog vijeća.

Radi neosporno utvrđenog zabranjenog konkurencijskog djelovanja u odredbama predmetnog Sporazuma, Konkurencijsko vijeće je nalažilo Općini Travnik i privrednom subjektu Unis Energetika, da odmah, a najkasnije u roku od 60 (šezdeset) dana od prijema ovog Rješenja, usklade odredbe važećeg Sporazuma, sa Zakonom o konkurenciji, odnosno sa tačkama 1. i 2. dispozitiva ovog Rješenja (kao i sve druge odredbe u navedenom pravnom akatu u kojima su ponavljaju utvrđene nezakonitosti), te da u ostavljenom roku dostave dokaze o izvršenju istih.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 3. dispozitiva ovog Rješenja.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da Podnosilac zahtjeva u postupku, u skladu sa odredbom člana 36. stav (1) Zakona o konkurenciji, nije dokazao da Općina Travnik i privredni subjekt Unis Energetika odredbama predmetnog Sporazuma krše odredbe iz člana 4. stav (1) tačke a), c) i e) Zakona o konkurenciji, koje je naveo u Zahtjevu.

Imajući u vidu navedeno Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 4. dispozitiva ovog Rješenja.

7.2. Zloupotreba dominantnog položaja privrednog subjekta Unis Energetika

Članom 9. stav (1) Zakona o konkurenciji je propisano da privredni subjekt ima dominantan položaj na relevantnom tržištu roba ili usluga, kada se zbog svoje tržišne snage može ponašati u značajnoj mjeri nezavisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, uzimajući u obzir udio tog privrednog subjekta na tržištu, udio koje na tom tržištu imaju njegovi konkurenti, kao i pravne i druge zapreke za ulazak drugih privrednih subjekata na tržište.

Član 9. stav (2) Zakona o konkurenciji pretpostavlja da privredni subjekt ima dominantan položaj na tržištu roba ili usluga ako na relevantnom tržištu ima udio veći od 40,0%.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da predmetni Sporazum daje isključivo pravo privrednom subjektu Unis Energetika, da proizvodi i isporučuje toplotnu energije na području grada Travnika, te je neosporan njegov dominantan položaj, zbog kojeg se može u značajnoj mjeri ponašati i djelovati nezavisno od svojih kupaca i potrošača, ali kao takav ne predstavlja zabranjeno konkurencijsko djelovanje.

Zloupotreba dominantnog položaja, u skladu sa odredbama člana 10. stav (2) Zakona o konkurenciji, posebno se odnosi na:

- a) *direktno ili indirektno nametanje nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovinskih uslova kojima se ograničava konkurencija;*
- b) *ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača;*
- c) *primjenu različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u neravnotežan i nepovoljan konkurentski položaj;*
- d) *zaključivanje sporazuma kojima se uslovljava da druga strana prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi ili prema trgovinskom običaju nemaju veze s predmetom takvog sporazuma.*

I. Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je privredni subjekt Unis Energetika, na osnovu odredbi predmetnog Sporazuma i tada važećeg Zakona o komunalnim djelatnostima SR BIH (član 21. - vrši nadzor nad radom komunalnih preduzeća, određuje kvalitete i standarde komunalne usluge, način obrazovanja cijena itd.) donio Pravilnik iz 2007. godine na koji je, prije njegovog usvajanja i provođenja od strane privrednog subjekta Unis Energetika, Općinsko vijeće Travnik dalo saglasnost, na 33. sjednici održanoj dana 25.10.2007. godine (dokaz - dostavio Podnositelj zahtjeva, aktom broj: 05-26-2-037-II/14).

Nakon toga, privredni subjekt Unis Energetika je predložio izmjene i dopune Pravilnika (u daljem tekstu: Pravilnik iz 2009. godine) na koji Općinsko vijeće Travnik, na sjednici održanoj dana 16.07.2009. godine, nije dalo saglasnost, jer isti ne ispunjava osnovna tehnička načela i standarde isporuke toplotne energije, te (na istoj sjednici) je donijelo sljedeći zaključak: „*da privredni subjekt Unis Energetika dostavi novi tekst prijedloga Pravilnika u roku od 30 dana*“, ali privredni subjekt Unis Energetika isti nije nikada dostavio Općinskom vijeću Travnik na davanje saglasnosti, što znači da je privredni subjekt Unis Energetika bez odobrenja/saglasnosti Općinskog vijeća Travnik primjenjivao u praksi odredbe Pravilnika iz 2009. godine (dokaz - dostavio Podnosilac zahtjeva - zapisnik sa predmetnog sastanka broj: 01-1-01-3-2-417/NPO-29/12 od dana 27.01.2012. godine – podnesak zaprimljen od Konkurencijskog vijeća pod brojem: 05-26-2-037-II/14).

Navedeno potvrđuje činjenica da Općinsko vijeće Travnik, odnosno Normativno-pravni odbor na sastanku održanom dana 16.07.2009. godine, nije dalo saglasnost na izmjene teksta člana 75. Pravilnika (opći i tehnički uslovi) privrednog subjekta Unis Energetika koji glasi „*za svaki prostor u objektima zajedničkog stanovanja koji su priključeni na daljinski sistem grijanja obaveza je plaćati naknadu za fiksni trošak proizvodnje i distribucije toplotne energije ...cijena fiksnog troška za pravna lica je 64,22KM/kW, a za fizička lica iznosi 1/10 u KM/m2 od cijene za poslovna lica u KM/kWh. U slučaju da je pomenuti prostor preuzimao vlasnik stana odnosno Korisnik dužan je platiti i trošak preuzete toplotne energije – varijabilni dio, izmjeren na mjeraču*

po cijeni 0,065 KM /kWh. U slučaju da se usluga grijanja plaća 12 mjeseci u fiksnom iznosu na bazi prostora koji se grije onda u cijeni od 1,20 KM bez PDV je uključen fiksni i varijabilni dio ... Cijena toplotne energije za pravna lica – budžetske korisnike Općine i Kantona je u principu 2,608 KM /kW bez PDV. U slučaju da pravno lice – budžetski korisnik posjeduje mjerilo cijena varijabilnog dijela je 0,1390 KM/kw..“ .

Također, na drugom sastanku, održanom dana 27.01.2012. godine, Normativno-pravni odbor Općinskog vijeća, naveo je da se „*pokušaju usaglasiti odredbe budućeg akta privrednog subjekta Unis Energetika na koji će Općinsko vijeće dati saglasnost. . da privredni subjekt Unis Energetika nema pravnog osnova za utuživanje po odredbama izmijenjenog akta Unis Energetika... koji se čak razlikuje u odnosu na akt na koji je Općinsko vijeće dalo saglasnost.*“

Međutim bez obzira na gore navedene zaključke, privredni subjekt Unis Energetika je nastavio donošenje provedbenih akata, budući da je ponovo samostalno i neosnovano donio Pravilnik iz 2013. godine, kao i Tarifni pravilnik 2013. godine bez konsultacija/saglasnosti Općinskog vijeća Travnik, iako odredbe Zakona o komunalnim djelatnostima SBK neosporno utvrđuju određene nadležnost općinskog vijeća u djelatnosti isporuke toplotne energije (grijanja).

Naime, odredbama člana 5. stav (1) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK je utvrđeno, „*da je djelatnost proizvodnja i isporuka toplote od posebnog društvenog interesa, što znači da je Općinsko vijeće Travnik obavezno dati saglasnost na opće i tehničke uslove utvrđene u pravilniku privrednog subjekta Unis Energetika, a to neosporno potvrđuju i odredbe člana 10. stav (1) tačke e), f) i g), odredbe člana 11. st. (1) i (2), kao i odredbe člana 19. st. (1) i (3) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK.*

Odredbe člana 10. stav (1) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, utvrđuju:

- ”
- e) da se cijene komunalnih usluga formiraju prema kalkulativnim parametrima koje će usvojiti općinsko vijeće, kojim se osigurava najmanje prosta reprodukcija u periodu od dvije godine;*
 - f) utvrditi normative rada i utroška materijalnih sredstava te omogućiti nadležnim organima njihovu kontrolu prema propisima koje će donijeti općinsko vijeće;*
 - g) primjenjivati tarifni sistem, koji će donijeti općinsko vijeće, koji će biti osnova za naplatu usluga..“*

Nadalje, odredbe člana 11. (nivo komunalnih usluga) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, utvrđuju:

- ”
- (1) Davalac komunalnih usluga dužan je pružati usluge koje kvalitetom i standardom odgovaraju cijeni koju korisnik usluga plaća za njihovo pružanje.*
 - (2) Općinsko vijeće obavezno je utvrditi standarde te kvalitet i nivo komunalnih usluga usklađivati s cijenom.“*

Na kraju, i odredbe člana 19. (cijena komunalne usluge) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, utvrđuju:

- ”
- (1) Cijenu i način plaćanja komunalne usluge predlaže davalac komunalne usluge, na osnovu detaljne kalkulacije, u skladu s odredbama čl. 10., 11. i 12. ovog zakona.*

(3) Odnos cijena komunalnih proizvoda i usluga individualne komunalne potrošnje za potrošače domaćinstva u stambenim objektima i stanovima i potrošače pravna lica subjekte u poslovnim objektima i prostorima odredit će općinsko vijeće svojim propisom..“

Na osnovu navedenih odredbi čl. 10., 11. i 19. Zakona o komunalnim djelatnostima SBK Općinsko vijeće Travnik neosporno ima određene nadležnosti u definisanju cijena, odnosno u pripremanju normativa rada, kalkulativnih parametara, kontrole kvaliteta i drugim pitanjima u relevantnim provedbenim propisima/pravilnicima, kao i davanja odgovarajućih saglasnosti privrednim subjektima koji pripremaju provedbene akte za pružanje komunalnih usluga, budući da se radi o *uslugama od općeg društvenog interesa*, što uključuje i djelatnosti proizvodnje i snabdijevanje toplotnom energijom, te se sve navedeno odnosi i na provedbene akte privrednog subjekta Unis Energetika. Međutim, privredni subjekt Unis Energetika u postupku donošenja svojih Pravilnika nije postupao u skladu sa navedenim propisima.

To znači da je privredni subjekt Unis Energetika, bez obzira na navedene odredbe Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, samostalno donio provedbene akte – Pravilnike, kojima je propisivao neosnovane dodatne obaveze i naknade potrošačima, što znači da je poduzeo odgovarajuća djelovanja na vlastitu inicijativu koja su imala za cilj i posljedicu zloupotrebu svog dominantnog položaja (omogućen na osnovu predmetnog Sporazuma), odnosno uskraćivanje osnovih prava korisnicima usluga na tržištu.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u odredbama Pravilnika iz 2007. godine nema odredbi kojima se propisuje naknada, odnosno naplaćivanje fiksnog troška od isključenih potrošača sa sistema isporuke toplotne energije, međutim privredni subjekt Unis Energetika je u Pravilniku iz 2009. godine, nakon toga i u Pravilniku iz 2013. godine, kao i Tarifnom pravilniku 2013. godine (koje je samostalno usvojio bez provođenja propisane procedure utvrđene u odredbama Zakona o komunalnim djelatnostima SRBIH, odnosno kasnije odredbama Zakona o komunalnim djelatnostima SBK) neosnovano i neopravdano nametnuo novu naknadu (kategoriju) fikсни trošak, koji naplaćuje mjesečno/godišnje od pravnih i fizičkih lica koja ne troše toplotnu energiju, odnosno koja su isključena iz sistema snabdijevanja toplotnom energijom.

Privredni subjekt Unis Energetika u očitovanju na Zaključak i Zahtjev (podnesak broj: 05-26-2-037-19-II/14) je naveo da je razlog za uvođenje naplate fiksnog troška „...*održavanje sistema koje obuhvata amortizaciju, tekuće i preventivno održavanje, lične dohotke uposlenika, takse i komunalne naknade*..“ ali je neosnovano da se ovako nezakonito utvrđeni fikсни trošak obračunava i naplaćuje od isključenih korisnika, jer nema pravno uporište u važećim propisima, jer su u odredbama Zakona o komunalnim djelatnostima SBK isključivo *definisana prava i obaveze davaoca i korisnika komunalne usluga, ali nema niti jedne odredbe koje propisuju određivanja posebnih materijalnih naknada za isključene potrošače, odnosno za one potrošače koji ne koriste više neku komunalnu uslugu*, što uključuje i isključenje potrošača od snabdijevanja toplotnom energijom.

Naime, odredbe člana 19. Zakona o komunalnim djelatnostima SBK utvrđuju da pojedinačna cijena komunalne usluge za pravna i fizička lica sadrže varijabilni i fikсни dio, što se odnosi i na određivanje cijene proizvodnje i snabdijevanja toplinskom energijom, i da se takva određena cijena isključivo naplaćuje od korisnika usluga, te i ovo potvrđuje da nema odredbi u Zakonu o komunalnim djelatnostima SBK, koje utvrđuju da se dio cijene, odnosno fikсни dio, naplaćuje od isključenih potrošača sa sistema isporuke toplotne energije (ili su prisilno isključeni, prema članu 13. Zakona o komunalnim djelatnostima SBK).

Navedeno potvrđuje i član 11. stav (1) Zakona o komunalnim djelatnostima SBK, koji glasi „Davalac komunalnih usluga dužan je pružati usluge koje kvalitetom i standardom odgovaraju cijeni koju korisnik usluga plaća za njihovo pružanje“, što znači da nekorisnici neke usluge ne mogu plaćati bilo kakvu novčanu naknadu.

Konkurencijsko vijeće je analiziralo odredbe Pravilnika iz 2013. godine, te utvrdilo :

- da je članom 23. propisano: „...za vrijeme privremenog prestanka preuzimanja toplotne energije Korisnik je obavezan da plaća naknadu za fiksne troškove isporučiocu na ime angažovane priključne snage objekta u kW..“.
- da je članom 59. propisano: „...da su sva fizička i pravna lica koja pripadaju sistemu daljinskog grijanja i koja ne uzimaju energiju, a nalaze se u zgradama zajedničkog stanovanja, dužna plaćati pripadajuću naknadu za fiksni trošak održavanja sistema grijanja prema Tarifnom pravilniku..“;
- da je članom 63. propisano: „...za Zajedničkog kupca (zgrade - kolektivnog smještaja) ako na kraju obračunske sezone grijanja naplata za cijeli period grejne sezone za kompletan objekt ne bude veća od 80,0% isporuka toplotne energije se obustavlja, dok se ne postigne naplata veća od 80,0%, ali se računi za fiksni trošak ispostavljaju redovno bez obzira što je objektu uskraćeno preuzimanje toplotne energije..“

Primjer samovoljnog postupanja i zloupotrebe dominantnog položaja privrednog subjekta Unis Energetika, kroz korištenje ove odredbe Pravilnika (a naglašavamo koji u postupku donošenja nije prošao propisanu proceduru konsultacija ili saglasnosti od Općinskog vijeća Travnik), je isključenje kompletnog naselja u Travniku, naselja Meljanac sa ukupno 271 stanom, jer 121 stan se isključio iz sistema isporuke toplotne energije, a 150 stanova nije, i isti su plaćali račune za grijanje, međutim privredni subjekt Unis Energetika je u tekstu Obavještenja o isključenju naselja, od dana 01.12.2015. godine, naveo da će primijeniti odredbe člana 63. Pravilnika iz 2013. godine, gdje se navodi da se: „...računi za fiksni trošak ispostavljaju redovno bez obzira što je objektu uskraćeno preuzimanje toplotne energije..“ (dokaz podnesak Kluba potrošača SB zaprimljen pod brojem: 05-26-2-037-48-II/14).

- da je članom 70. propisano: „...Fizička lica koja pripadaju sistemu tj. za koje je izgrađen sistem daljinskog grijanja, a ne troše toplotnu energiju, plaćaju fiksni dio u iznosu od 30,0% stvarnog troška grijanja..“

Također, Konkurencijsko vijeće je analiziralo i ostale članove Pravilnika iz 2013. godine, u kojima se ponavljaju sporne odredbe gore navedene, kao i odredbe u vezi normativa i kalkulacije cijena, odnosno kalkulacije parametara, normativa i tarifnog sistema koji su u nadležnosti Općinskog vijeća, prema već navedenim odredbama čl. 10., 11. i 19. Zakona o komunalnim djelatnostima SBK.

Konkurencijsko vijeće je analiziralo odredbe Tarifnog pravilnika iz 2013. godine, te utvrdilo :

- da je članom 4. propisano: „...da cijenu za isporučenu količinu toplotne energije preko mjerila čini fiksni i varijabilni dio, da naknadu za upravljanje i održavanje sistema čini fiksni dio, a da naknadu za privremeno odustajanje od preuzimanja toplotne energije čini fiksni trošak..“;
- da je članom 26. propisano: „...da cijenu toplotne energije iz daljinskog sistema grijanja, fiksni dio i ostale naknade se određuju u skladu sa važećim propisima, politikom cijena i razvoja

daljinskog sistema grijanja grada Travnika, koju donosi Distributer toplotne energije, odnosno privredni subjekt Unis Energetika..“;

- *da je članom 29. propisano: „... da je za svaki prostor u objektima zajedničkog stanovanja koji su priključeni na daljinski sistem grijanja obaveza plaćati naknadu za fiksni trošak koji se odnosi na održavanje proizvodnih kapaciteta i distribucije toplotne enrgije, te trošak preuzete toplotne energije – varijabilni dio, u slučaju kada korisnik usluge preuzima toplotnu energiju..“;*
- *da je članom 31. propisano: „...da svaki poslovni prostor i stan u objektu zajedničkog stanovanja koji se privremeno odvoji – isključi sa korištenja toplotne energije sa centralnog grijanja ili se kod ponovnog puštanja toplane u rad nije priključio na korištenje toplotne energije ne može osloboditi plaćanja godišnje naknade fiksnog troška definisanog u članu 29..“;*
- *da je članom 34. propisano: “...svi Korisnici usluge koji su priključeni na sistem daljinskog grijanja iz toplane i imaju uredno snabdijevanje toplotnom energijom ne mogu imati alternativni izvor toplotne energije. “.*

Navedene odredbe Pravilnika iz 2013. godine i Tarifnog pravilnika iz 2013. godine, pored ostalog, definišu da su fizička i pravna lica, koja su isključena iz sistema isporuke toplotne energije (ili koji su prinudno isključeni), dužna plaćati naknadu za fiksni trošak, koji privredni subjekt Unis Energetika definiše u svom očitovanju (podnesak broj: 05-26-2-037-19-II/14) na Zaključak i Zahtjev, odnosno kao: „*naknadu za održavanje sistema grijanja koja obuhvata amortizaciju, tekuće i preventivno održavanje, lične dohotke uposlenika, takse i komunalne naknade itd*“.

Nadalje, Konkurencijsko vijeće je analizom odredbi Pravilnika iz 2009. godine utvrdilo da je privredni subjekt Unis Energetika pravnim i fizičkim licima koja ne troše toplotnu energiju (ili koji su prinudno isključeni) naplaćivao 40,0% od stvarne cijene grijanja korisnicima usluge, dok je u odredbama Pravilnika iz 2013. godine ovaj fiksni trošak iznosio 30,0% stvarne cijene grijanja, a da je isti smanjen na 25,0% prema Odluci o usvajanju cijene fiksnog dijela privrednog subjekta Unis Energetika, broj 96-7-N.O/13 od dana 05.07.2013. godine, te ove značajne razlike u visini fiksnog troška potvrđuju da je način obračuna istog paušalan, nejasan i neosnovan, te je neosporno nametnuta obaveza (pravnim i fizičkim licima koje ne troše toplotnu energiju ili koji su prinudno isključeni).

Također, da se radi neosnovanom i paušalnom obračunu fiksnog troška potvrđuje i privredni subjekt Unis Energetika na usmenoj raspravi (Zapisnik sa usmene rasprave -akt broj: 05-26-2-037-31-II/14), navodeći: „*ako u jednoj zgradi od 30 stanova imamo deset stanova koje se grije, a ostali su se isključili, svi isključeni moraju plaćati fiksni trošak jer se zgrada i dalje zagrijava*“, , kao i stav predstavnika privrednog subjekta Unis Energetika iznesen na zajedničkom sastanku članova Kolegija Općinskog vijeća Travnik: „*...da ako je samo jedan stan priključen na sistem ispruke toplotne energije u nekoj zgradi, a ostali stanari nisu, svi moraju plaćati fiksni trošak..*“(Zapisnik navedenog sastanka broj: 01-1-01-3-3-382/14-3 od dana 01.12.2014. godine – podnesak zaprimljen od privrednog subjekta Unis Energetika pod brojem: 05-26-2-037-19-II/14), što je neosnovano i sa tehničkog stanovišta jer se troši znatno manje toplotne energije u zgradama gdje ima veći broj isključenih korisnika, u odnosu kada se zagrijavaju svi stanovi.

Nadalje, da se radi o neosnovnom obračunu fiksnog troška potvrđuju i navodi privrednog subjekta Unis Energetika (očitovanje na Zaključak, podnesak broj: 05-26-2-037-19-II/14): „*...da u*

slučaju isključenja fizičkih lica u zgradama kolektivnog stanovanja u gradskom području Travnika susjedni stanovi griju isključeni stambeni prostor“, i ako je tako „u tom slučaju vlasnici /korisnici stanova koji su isključeni i koji se griju od susjednih stanova trebaju eventualno plaćati nakandu vlasnicima tih stanova, a ne privrednom subjektu Unis Energetika“, što je naveo Podnosilac zahtjeva.

Nadalje, privredni subjekt Unis Energetika nije niti dostavio vještačenja (koja su navedena u očitovanju na Zaključak i Zahtjev), a koja navodno obrazlažu „*način širenje topline energije iz stanova koji se zagrijavaju na stanove koji su isključeni, odnosno način grijanja od strane susjednih stanova*“, i obrazlažu „*širenje topline energije*“ *na poslovne prostore pravnih lica isključenih iz sistema snabdjevanja toplotne energije.*“

Prema dostavljenim podacima (podnesak privrednog subjekta Unis Energetika broj: 05-26-2-037-45-II/14 i podnesak Kluba potrošača broj: 05-26-2-037-41-II/14) privredni subjekt Unis Energetika ima ukupno 964 isključena korisnika iz sistema toplotne energije - stambena prostora u zgradama od ukupno 2.759, što predstavlja 35,0% od ukupnog broja korisnika, te 295 isključenih poslovnih prostora od ukupno 423, što predstavlja 69,74%, te da je privredni subjekt Unis Energetika utužio kod nadležnog suda sve navedene radi neplaćanja fiksnog troška, te na osnovu donesenih presuda ostvaruje značajan godišnji prihod, a pogotovo obzirom da se takve tužbe ponavljaju za svaku godinu (dokaz -Klub potrošača SB u podnesku broj: 05-26-2-037-41-II/14 u kome je navedeno „*da se isključeni korisnici odnosno iste pravne i fizičke osobe već 4 godine utužuju za fiksni trošak*..“), dok na drugoj strani potrošači koji više ne preuzimaju toplotnu energiju i dalje konstantno pored plaćanja ovog spornog fiksnog troška (na osnovu presuda suda), bez obzira što koriste jeftiniji alternativni načina zagrijavanja stanova i poslovnih prostora (npr. korištenjem električne energije i slično). Neosporno je da privredni subjekt Unis Energetika ovakvim nametanjem plaćanja fiksnog troška bivšim korisnicima, nastoje umanjiti broj potrošača koji se isključuju iz sistema isporuke toplotne energije.

Na osnovu navedenog, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je privredni subjekt Unis Energetika zlorabio svoj dominantan položaj na relevantnom tržištu, jer uslovljava da druga strana prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi nemaju veze s takvim sporazumom, što predstavlja kršenje odredbi iz člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji.

II. Zlorabu dominantnog položaja potvrđuju i aktivnosti privrednog subjekta Unis Energetika dostavljanjem upozorenja - *Poziv građanima koji ne preuzimaju toplotnu energiju sa sistema daljinskog grijanja*, da imaju obavezu korištenja daljinskog sistema grijanja za zagrijavanje svojih stanova i da se ne dozvoljava upotreba bilo kojeg alternativnog izvora toplotne energije, a da su korisnici koji se ne priključe i ne koriste toplotnu energiju iz daljinskog sistema grijanja u obavezi da plaćaju troškove upravljanja i održavanja sistema grijanja do svojih stanova (fiksni trošak) koji je utvrđen Pravilnikom iz 2013. godine.

Nadalje, privredni subjekt Unis Energetika je, dana 11.11.2013. godine izdao *Obavještenje vlasnicima poslovnih prostora koji se nalaze u zgradama kolektivnog stanovanja u Travniku* da će od dana 01.01.2014. godine početi sa fakturisanjem fiksnog troška svim korisnicima poslovnih prostora u zgradama kolektivnog stanovanja *koji ne preuzimaju toplotnu energiju sa daljinskog sistema grijanja* privrednog subjekta Unis Energetika, shodno odredbama člana 2. stav 2. i člana 3. stav 1. Sporazuma, odredbama čl. 182. i 185. Odluke o komunalnom redu, te odredbe čl. 22., 25., 29., 31. i 33. Pravilnika iz 2013. godine (identično je bilo regulisano i odredbama Pravilnika iz 2009. godine) u kome je, pored ostalog, utvrđeno da svi vlasnici poslovnih prostora koji se nalaze u zgradama kolektivnog stanovanja moraju da koriste toplotnu energiju iz daljinskog sistema grijanja.

Navedena odredba obavezuje sva pravna i fizička lica da se moraju priključiti na sistem daljinskog grijanja privrednog subjekta Unis Energetika, a to znači da nemaju pravo niti mogućnost slobodnog izbora, što uključuje mogućnost i izbor alternativnog načina grijanja poslovnih prostora.

Na osnovu navedenog, privredni subjekt Unis Energetika je zloupotrijebio dominantni položaj jer ograničava proizvodnju, tržište ili tehnički razvoj na štetu potrošača, što predstavlja kršenje odredbi iz člana 10. stav (2) tačka b) Zakona o konkurenciji.

III. Bez obzira što je *de facto* ovim Rješenjem utvrđeno da je naplata fiksnog troška nezakonita, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo, pored toga, da privredni subjekt Unis Energetika čak naplaćuje fiksni trošak pravnim licima koja nisu nikada bila u sistemu isporuke toplotne energije, što potvrđuju i pravna lica smještena u poslovnoj zgradi Bosanska – Dom armije b.b. Lamela, Travnik.

Pored navedenog, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da privredni subjekt Unis Energetika pravi selekciju čak pri utuživanju jer u konkretnom slučaju tuži samo advokata Adisa Ribića radi duga za fiksni trošak (dokaz - Podnositelj zahtjeva dostavio podneskom broj: 05-26-2-037-2-II/14), a na istoj adresi se nalaze i kancelarije advokata (..)** i doktora (..)**, koji nisu utuženi od strane privrednog subjekta Unis Energetika, iako i navedena pravna lica ne plaćaju fiksni trošak. U odgovoru na ove navode privredni subjekt Unis Energetika je naveo (podnesak broj: 05-26-2-037-2-II/14); „*da je utuživanje pojedinih poslovnih lica poslovna politika preduzeća..*“

Navedeno potvrđuje da je privredni subjekt Unis Energetika zloupotrijebio dominantni položaj jer primjenjuje različite uslove za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim strankama, odnosno druge strane uslovljava da prihvate dodatne obaveze, što predstavlja kršenje odredbi iz člana 10. stav (2) tačke c) i d) Zakona o konkurenciji.

IV. Bez obzira što je, *de facto*, ovim Rješenjem utvrđeno da je naplata fiksnog troška nezakonita, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da privredni subjekt Unis Energetika i pri naplati fiksnog troška pravi razliku između korisnika isključenih sa sistema isporuke toplotne energije, koji se nalaze u zgradama kolektivnog smještaja i korisnika koji se nalaze u individualnim objektima, što je u suprotnosti s odredbama Pravilnika iz 2013. godine, jer se u članu 4. propisuje; „*...neposredni korisnik toplotne energije u smislu ovih opštih odredbi je: - vlasnik stana u zgradi kolektivnog stanovanja; - nosilac stanarskog prava u zgradi kolektivnog stanovanja; - građani vlasnici objekata u cjelini (individualni objekti)...*“.

Navedeno potvrđuje i stav privrednog subjekta Unis Energetika na usmenoj raspravi (Zapisnik s usmene rasprave - akt broj: 05-26-2-037-31-II/14), navodeći da; „*...privatni samostojeći objekti koji su isključeni iz sistema isporuke toplotne energije i ne plaćaju fiksni trošak*“

Također, neosporno je utvrđeno da se samo u urbanom dijelu grada Travnika isključivo mora koristiti sistem snabijevanja toplotnom energijom privrednog subjekta Unis Energetika i nema mogućnosti alternativnih izvora (grijanje plinom ili električnom energijom itd), dok u ostalim dijelovima grada/općine Travnik je dozvoljeno grijanje po slobodnom izboru, odnosno pravna i fizička lica mogu slobodno birati način grijanja, što potvrđuje da postoji različit i diskriminirajući odnos za urbani dio grada Travnik.

Na osnovu navedenog, privredni subjekt Unis Energetika je zloupotrijebio dominantni položaj, jer se primjenjuju različiti uslovi za istu ili sličnu transakciju s ostalim stranama, što predstavlja kršenje odredbe iz člana 10. stav (2) tačka c) Zakona o konkurenciji.

V. Konkurencijsko vijeće je analiziralo odredbe tipskih Ugovora o isporuci i korištenju toplotne energije (u daljem tekstu: Ugovor) privrednog subjekta Unis Energetika, a posebno:

- član 5. koji utvrđuje: „...*da se korisnik usluge ne može izdvojiti iz toplifikacionog sistema bez saglasnosti davaoca usluge, a ko se izdvoji dužan je ubuduće redovno plaćati fiksne troškove u skladu sa Tarifnim pravilnikom.*“;
- član 10. koji utvrđuje: „*ugovorne strane su saglasne da korekciju cijena utvrđuje Davalac usluge uz saglasnost organa uprave preduzeća Unis energetika d.o.o. Sarajevo. Kriteriji za utvrđivanje promjene cijene su utvrđeni Tarifnim pravilnikom za isporuku toplotne energije.*“, i u suprotnosti je sa odredbama člana 19. st. (1) i (3), odnosno čl. 10. i 11. Zakona o komunalnim djelatnostima Srednjobosanskog kantona;
- član 16. koji utvrđuje: „...*da je u slučaju privremenog isključenja iz sistema centralnog grijanja korisnik usluge obavezan da plaća fiksni trošak.*“;
- član 22. koji utvrđuje „...*da se zaključuje na neodređeno vrijeme koji korisnik usluge ne može raskinuti, dok istovremeno davalac usluge može jednostrano raskinuti isti ..*“ nije zasnovan na načelima ravnopravnosti, jer privredni subjekt Unis Energetika ima dominantni položaj, te radi toga ima i posebna prava i odgovornost da osigura jednaka prava i odgovornosti i korisniku usluge na relevantnom tržištu.

Kao što je već navedeno, neosnovano je da privredni subjekt Unis Energetika *donosi odredbe u kojima obavezuje građane na plaćanje fiksnog troška*, jer davalac usluge, isključivo *može tražiti plaćanje naknade (cijene) samo za uslugu koja je predmet Ugovora o isporuci toplotne energije*, te naprijed navedeno predstavlja neosnovano nametanje dodatne obaveze ili naknade.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je privredni subjekt Unis Energetika posebno odredbama čl. 5., 10., 16. i 22. (kao i drugim odredbama koje se odnose na navedena pitanja i način formiranja cijena) Ugovora zloupotrijebio dominantni položaj, prema odredbama Zakona o konkurenciji, jer uslovljava potrošače da prihvate dodatne uslove koje prema trgovinskom običaju nemaju veze s predmetom takvog Ugovora, što predstavlja kršenje odredbi iz člana 10. stav (2) tačka d) Zakona o konkurenciji.

Također, nisu tačni navodi i dokazi privrednog subjekta Unis Energetika (dostavio i račune privrednog subjekta KJKP Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo, podnesak broj: 05-26-2-037-19-II/14) da privredni subjekt KJKP Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo naplaćuje fiksni trošak korisnicima nakon isključivanja iz snabdijevanja vode, jer je Konkurencijsko vijeće na osnovu dostavljenih podataka od privrednih subjekata koji također obavljaju komunalne usluge od javnog interesa, prije svega privrednog subjekta KJKP Vodovod i kanalizacija d.o.o. Sarajevo (kao i privrednog subjekta JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. Sarajevo i privrednog subjekta KJKP Sarajevogas d.o.o. Sarajevo), utvrdilo da ne naplaćuje fiksni trošak korisnicima nakon isključivanja sa mreže snabdijevanja vodom (odnosno sa mreže snabdijevanja električnom energijom, odnosno zemnim plinom).

Konkurencijsko vijeće je, unaprijed u svim navedenim pravnim aktima (predmetni Pravilnici, Ugovori) i aktivnostima privrednog subjekta Unis Energetika (razne Obavijesti o upozorenja na plaćanje fiksnog troška dostavljene pravnim fizičkim ili pravnim licima), *de facto i de jure*, utvrdilo veliki broj zloupotreba dominantnog položaja koje za posljedicu imaju sprječavanje,

ograničavanje i narušavanje konkurencije na relevantnom tržištu, kao i direktne negativne efekte na konkurenciju, te na životni standard potrošača i poslovanje poslovnih subjekta.

Konkurencijsko vijeće je analiziralo i odluke o ocjeni zakonitosti naplate fiksnog troška koje je donio Ustavni sud Republike Srpske, i to slijedeće odluke: Odluka broj: U-15/10 od dana 22.06.2011. godine, Odluka broj: U-32/11 od dana 31.10.2012. godine i Odluka broj: U-42/08 od dana 19.02.2010. godine, u kojima je jasno obrazloženo da toplane u Republici Srpskoj nemaju pravo naplaćivati fiksni trošak jer ne postoji kategorija „pasivni potrošač“, te da je takva praksa suprotna odredbama Zakona o komunalnim djelatnostima i Zakona o lokalnoj samoupravi Republike Srpske, kao i odredbama Ustava Republike Srpske.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tačkama 6. i 7. dispozitiva ovog Rješenja.

Radi neosporno utvrđene zloupotrebe dominantnog položaja privrednog subjekta Unis Energetika, Konkurencijsko vijeće je naložilo privrednom subjektu Unis Energetika da u vremenskom roku od 60 (šezdeset) dana od prijema ovog Rješenja uskladi sve odredbe Pravilnika iz 2013. godine, kao odredbe Tarifnog pravilnika iz 2013. godine, te sve odredbe tipskih Ugovora, iz tačke 6. ovog Rješenja (kao i sve druge odredbe u navedenim pravnim aktima se ponavljaju utvrđena kršenja) sa Zakonom o konkurenciji i iste dostavi Konkurencijskom vijeću.

Imajući u vidu naveden, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 8. dispozitiva ovog Rješenja.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da Podnosilac zahtjeva tokom postupka, u smislu odredbe člana 36. stav (1) Zakona o konkurenciji, nije dokazao da privredni subjekt Unis Energetika krši odredbe iz člana 10. stav (2) tačka a) Zakona o konkurenciji, koje je naveo u Zahtjevu.

Imajući u vidu navedeno Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 10. dispozitiva ovog Rješenja.

7.3. Ostale utvrđene činjenice u postupku

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je Udruženje potrošača SB pravno lice registrovano za djelovanje na zaštiti potrošača na području Srednjobosanskog kantona (Rješenju o osnivanju broj: 04-05-7/2010 od dana 25.01.2010. godine), te da je u skladu sa odredbama člana 27. stav (3) tačka c) Zakona o konkurenciji pokrenut i predmetni postupak, i odbacilo je navode privrednog subjekta Unis Energetika o osporavanju prava za podnošenje Zahtjeva.

Odredbe člana 2. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji primjenjuju se i na tijela državne uprave i lokalne samouprave, kada posredno ili neposredno učestvuju ili utiču na tržište, odnosno kada svojim djelovanjem vrše sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na tržištu, te temeljem istih nisu tačni navodi privrednog subjekta Unis Energetika i Općine Travnik izneseni u očitovanju na Zahtjev i Zaključak (kao i navodi ponovo izneseni na usmenoj raspravi Zapisnik - akt broj: 05-26-2-037-31-II/14) da Općina Travnik nije privredni subjekt i da se slijedom toga ne mogu primjenjivati odredbe Zakona o konkurenciji, zbog čega je Konkurencijsko vijeće odbacilo navode privrednog subjekta Unis Energetika i Općine Travnik o nenadležnosti.

Nadalje, Konkurencijsko vijeće je odbacilo navode Općine Travnik, da zaključeni Sporazum ispunjava uslove iz člana 4. tačka (3) Zakona o konkurenciji, te uslove za primjenu odredbe člana

4. Odluke o grupnom izuzeću sporazuma između privrednih subjekata koji djeluju na različitim nivoima proizvodnje odnosno distribucije, kao apsolutno neosnovane, obzirom da predmetni Sporazum ne ispunjava uslove iz člana 4. stav (3) tačke a) i b) Zakona o konkurenciji, jer isti ne doprinosi unaprjeđenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga unutar Bosne i Hercegovine, ili promociji tehničkog i ekonomskog razvoja, pri čemu potrošačima omogućavaju pravedan udjel koristi koja iz njih proizilazi, a koji:

- a) nameću samo ograničenja neophodna za postizanje ciljeva;
- b) ne omogućavaju isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih proizvoda ili usluga.

Također, predmetni Sporazum ne ispunjava uslove o izuzeću, iz člana 4. stav (3) Zakona o konkurenciji, jer isti ne doprinosi unaprjeđenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga budući da je isti zaključen na 30 godina.

Nadalje, predmetni Sporazum ne ispunjava uslove iz člana 4. stav (3) Zakona o konkurenciji u vezi grupnih izuzeća koja ne treba podnositi na ocjenu Konkurencijskom vijeću, budući da je članom 7. Zakona o konkurenciji precizno utvrđeno na koje vrste sporazuma se to izuzeće odnosi.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da se presuda Općinskog suda u Travniku, broj: 51 0 Mal 086581 14 Mal od dana 26.06.2015. godine i presuda Kantonalnog suda Novi Travnik, broj: 51 Mal 055006 12 GŽ od dana 26.06.2013. godine, odnose na ocjenu odredbi Sporazuma i plaćanja usluga isporuke toplotne energije, uključujući i fiksnog troška u smislu odredbi Zakona o obligacionim odnosima, a Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj: 51 0 Mal 054703 13 Rev od dana 01.04.2014. godine i Odluka o dopustivosti Ustavnog suda FBiH, broj: AP-4497/13 od dana 06.10.2014. godine se odnose na dopustivost podnošenja apelacije od strane građana, te nisu relevantna za ovaj postupak, uzimajući u obzir da je Konkurencijsko vijeće u skladu s odredbama Zakona o konkurenciji isključivo nadležno za utvrđivanje zabranjenog konkurencijskog djelovanja u Bosni i Hercegovini.

Konkurencijsko vijeće u postupku nije razmatralo navode Podnosioca zahtjeva koji nisu relevantni za predmetni postupak (npr. odredbe Zakona o obligacionim odnosima), opravdanost tužbi i kampanje pojedinih stranaka protiv privrednog subjekta Unis Energetika, itd.

8. Novčana kazna

U smislu člana 48. stav (1) tačka a) Zakona o konkurenciji, novčanom kaznom u iznosu najviše do 10,0% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda privrednog subjekta, iz godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se privredni subjekt, ako zaključi zabranjeni sporazum na način propisan odredbama člana 4. Zakona o konkurenciji.

Također, u smislu člana 48. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, novčanom kaznom u iznosu najviše do 10,0% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda privrednog subjekta, iz godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se privredni subjekt, ako zlorabio dominantan položaj na način propisan odredbama člana 10. Zakona o konkurenciji. Konkurencijsko vijeće je prilikom izricanja visine novčane kazne uzelo u obzir namjeru te dužinu trajanja povrede Zakona o konkurenciji, kao i posljedice koje je ista imala na tržišnu konkurenciju, u smislu člana 52. Zakona o konkurenciji.

Prilikom određivanja visine novčane kazne Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je narušavanje slobodne tržišne konkurencije na relevantnom tržištu zaključivanjem zabranjenog sporazuma i zloupotrebom dominantnog položaja imalo negativan efekat na relevantno tržište od 2006. godine do danas, što je, pored ostalog, imalo iza posljedicu ograničavanje tehničkog razvoja i investicija na relevantnom tržištu.

Polazeći od nesporno utvrđene činjenice da je Općina Travnik zaključila zabranjeni sporazum, i time prekršila odredbe člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, u smislu člana 48. stav (1) tačka a) Zakona o konkurenciji izrečena je novčana kazna u iznosu 25.000,00 KM (dvadesetpet hiljada KM), što predstavlja 0,31% budžeta iz 2013. godine koji je iznosi 7.984.442,00 KM.

Nadalje, polazeći od nesporno utvrđene činjenice da je privredni subjekt Unis Energetika zaključio zabranjeni sporazum, iz člana 4. stav (1) tačka b) Zakona o konkurenciji, u smislu člana 48. stav (1) tačka a) Zakona o konkurenciji izrečena je novčana kazna u iznosu 21.000,00 KM (dvadesetjedna hiljada KM), što predstavlja 0,41% ostvarenog prihoda iz 2013. godine koji iznosi (...) KM, i da je zloupotrijebio dominantni položaj, iz člana 10. stav (2) tačke b), c) i d) Zakona o konkurenciji, u smislu člana 48. stav (1) tačke b) Zakona o konkurenciji, izrečena je novčana kazna u iznosu 41.000,00 KM (četrdesetjedna hiljada KM), što predstavlja 0,81% ostvarenog prihoda iz 2013. godine, te ukupna novčana kazna iznosi 62.000,00 KM (šezdesetdvije hiljade KM).

S obzirom na visinu izrečene novčane kazne, Konkurencijsko vijeće nije imalo prvenstveno za cilj kažnjavanje isključivo radi kršenja Zakona o konkurenciji, već da upozori Općinu Travnik i privredni subjekt Unis Energetika na obavezu poštovanja pravila tržišne konkurencije utvrđenih odredbama Zakona o konkurenciji.

U slučaju da se izrečena novčana kazna ne uplati u utvrđenom roku ista će se naplatiti prisilnim putem, u smislu člana 47. Zakona o konkurenciji, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka, prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.

Imajući u vidu navedeno Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tačkama 5., 9. i 11. dispozitiva ovog Rješenja.

9. Troškovi postupka

Članom 105. stav 1. Zakona o upravnom postupku je propisano da u pravilu svaka stranka snosi svoje troškove postupka (uključuju i troškove za pravno zastupanje), a članom 105. stav 2. istog Zakona je propisano da kada u postupku učestvuju dvije ili više stranaka sa suprotnim interesima, stranka koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak okončan, dužna je protivnoj stranci nadoknaditi opravdane troškove koji su nastali u postupku.

Stranke u postupku, u zakonom predviđenom roku, su podnijele zahtjev za naknadu troškova postupka, odnosno opunomoćnik privrednog subjekta Unis Energetika je dostavio troškovnik u iznosu od 1.230,00 KM, podneskom broj: 05-26-2-037-32-II/14 dana 05.10.2015. godine, dok je opunomoćnik Kluba potrošača SB dostavio troškovnik u iznosu od 3.574,20 KM, dana 05.10.2015. godine podneskom broj: 05-26-2-037-33-II/14.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da advokat Adis Ribić, opunomoćenik Udruženja potrošača SB ima pravo na naknadu troškova postupka u iznosu od 1.000,00 KM, za iznos uplaćene administrativne takse, u skladu s članom 2. Tarifni broj 106. stav (1) tačka f) i 1.000,00 KM za

iznos uplaćene administrativne takse, u skladu s članom 2. Tarifni broj 106. stav (1) tačka e) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem.

Nadalje, priznaju se troškovi advokatu Adis Ribiću, opunomoćeniku Udruženja potrošača SB, u skladu sa odredbama člana 18. tačke 1. i 5. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službene novine Federacije BiH, br. 22/04 i 24/04) u iznosu 1.260,00 KM (za sastavljanje Zahtjeva, zastupanje na ročištu na dan 23.09.2015. godine i na dan 01.10.2015. godine), odnosno ukupno 1.374,20 KM sa porezom na dodatnu vrijednost (PDV), kao i trošak putovanja Travnik - Sarajevo u iznosu od 100,00 KM, te ukupan trošak postupka iznosi 3.574,20 KM.

Konkurencijsko vijeće je odbilo zahtjev privrednog subjekta Unis Energetika za naknadu troškova postupka u novčanom iznosu od 1.230,00 KM, budući da je navedeni postupak privredni subjekt Unis Energetika izazvao svojim postupanjem i djelovanjem i da je završen na njegovu štetu, te nema pravo na nadoknadu troškova postupka, u smislu Zakona o upravnom postupku.

Općina Travnik nije dostavila zahtjev za nadoknadom troškova postupka.

Imajući u vidu navedeno, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tačkama 12. i 13. dispozitiva ovog Rješenja.

10. Administrativna taksa

Podnosilac zahtjeva na ovo Rješenje, u skladu sa odredbom člana 2. stav (1) tarifni broj 107. tačka f) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik BiH“, br. 30/06 i 18/11) je dužan platiti administrativnu taksu u iznosu od 1.500,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

11. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objavljivanja ovog Rješenja.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda-Dražić